

GazeteVefa



**Sanatı Sanatla
Protesto Eden
Akım: Dadaizm**



Pandemide de Müze Gezilir



**Fransız Ordu-
sunda Robotlar**

UĞUR DÜNDAR İLE RÖPORTAJ

Merve Eren: Merhaba, biz Vefa lise-i öğrencileri tarafından hayat bulmuş, aylık yayımları okurlarımıza sunan GazeteVefa komitesiiz. Bugün GazeteVefa moderatörlüğünde, bizlerle aynı sıralarda dîrek çürümüş ve Türk medyasında büyük bir yer edinmiş Uğur Dündar ile söyleşi gerçekleştireceğiz. Öncelikle hoşgeldiniz.

Uğur Dündar: Hoşbulduk, sevgili Vefalılar.



Merve Eren: Medyada fazlasıyla adını duyuran birisiniz gerek söylemlerinizle, gerek yazılarınızla ya da programlarınızla bir şekilde kitlelere dokunabiliyorsunuz. Ama bugün biz sizi sizden dinlemek istedik. Uğur Dündar kimdir, kendinizden kısaca bahsedebilir misiniz?

Uğur Dündar: 1943 yılında İstanbul'da doğdum. Babamın memuriyeti nedeniyle Çanakkale ve Tekirdağ'da bulunduk. Sonrasında ailecek tekrar İstanbul'a geldik. Karagümrük Ortaokulundan sonra Vefa Lisesini bitirdim. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni -o zamanki adıyla Gazetecilik Enstitüsü- bitirdim. Sınavlar sonucunda TRT'ye girdim. Televizyonculuk bilgimi geliştirebilmem için çalıştığım kurumlar, başta TRT olmak üzere, beni bu mesleğin en büyük endüstrilerinin olduğu İngiltere, Amerika, Almanya gibi ülkelere gönderdi. Yaklaşık yarım asırdır da gazetecilik, tele-

vizyon haberciliği yapıyorum. Aslında şunu söyleyebiliriz, arkadaşlarımla birlikte Türkiye'de televizyonda soruşturmacı gazeteciliği başlatan ilk kişi oldum. Türkiye'ye televizyon haberciliği dalında ilk uluslararası ödülleri de biz getirdik.

Merve Abacı: Medya bildiğiniz gibi artık her geçen gün daha da dijitalleşiyor. Özellikle son yıllarda sosyal medya aracılığıyla habercilik de yaygınlaştı ve Youtube, Instagram gibi kanallarla yayıncılık yapmaya başladı pek çok gazeteci. Sizce bu durum ilerleyen senelerde gazeteciliği nasıl etkileyecek ve şu anda nasıl etkiliyor? Artık ana akım medya kavramı eski değerini koruyor mu, yoksa burada da bir değişim mi var?

Uğur Dündar: Günümüzde haberin iletilmesi için teknolojik anlamda farklı olanaklar söz konusu. Bizim öncelikle gazetecilik niçin yapılır, medya neden vardır, sorularına cevap vermemiz gerekir. Medya, ister elektronik ister yazılı yapılsın halkın gerçekleri öğrenme hakkı için vardır yani haber vermek için vardır. Haber vermek için çeşitli teknolojik aletler göreceli olarak bir zenginlik oluşturuyor. Ama demokrasinin, hukukun üstünlüğü olmadığı ülkelerde, toplumlarda istediğiniz kadar teknolojik olanaklara sahip olun, halkın gerçeklere öğrenme hakkına hizmet edemezsiniz. Ne yazık ki bugün Türkiye'mizde durum böyle.

Merve Abacı: Şu an günümüzde bahsettiğiniz sebeplerden ötürü dijital medya daha da önem kazanıyor ama sizce bu ilerleyen senelerde bu şekilde mi devam edecek? Ana akım medya kavramı değişti mi?

Uğur Dündar: Dijital medyanın sağla-

dığı pek çok olanak var. İnternet sitenizi kurabiliyorsunuz, gazetenizi çıkarabiliyorsunuz, televizyon kanalınızı kurabiliyorsunuz. Örnek vermek gerekirse benim şu anda Twitter'da 4 milyona yakın takipçim var. Instagram'da da 1 milyonu geçti. Yani toplamda 5 milyon kişilik bir kitleye hitap ediyorum. Türkiye'de böyle bir tiraja sahip gazete yok. Mesela benim köşe yazarı olduğum Sözcü gazetesi, yaklaşık 250-300 bin arasında bir tiraja sahip. Onu biz 4 kişinin okuduğunu kabul edelim. 1 milyon 200 bin kişiye denk geliyor. Ama bu 1 milyon 200 bin kişiye her zaman gazete ulaşıyor mu? Acaba ulaşanlar bizim köşe yazılarımızı okuyor mu? Tabii, bu da ayrı bir soru işareti ve araştırma konusu.

Dijitalleşme bir bakıma, şöyle bir sakınca da ortaya çıkartıyor. Eskiden gazetelerde toplanıp yazılı basında veya bir televizyon haber kanalında kitlelere seslenen gazetecilerin, seslerini dağılmadan duyurmaları olanak dahilindedi.



Günümüzde birilerinin sizi ısrarla arayıp bulması ve takip etmesi gerekiyor. Sizin gibi düşünenler bir arada olmadığınız için bireysel olarak kitleye ya da sizi takip edenlere seslenebiliyorsunuz. Bu nedenle aranıp bulunma gibi bir güçle sizi takip edenler karşı karşıya kalıyorlar. Kaldı ki dijital medya haber kaynaklarına ulaşmayı ve habere ulaşmayı kolaylaştırmış gibi gözükse de pek çok tuzaklarla, tehlikelerle dolu. Çünkü insanlar orada gerçek kimliklerini kullanmayabiliyorlar. Size doğrulamış gibi gelen birtakım kurgu haberler servis edilebiliyor. Dezenformasyon için pek çok yalan gerçektir gibi sunabiliyor. Burada çok daha dikkatli ve seçici olmak, gazeteciliğin evrensel ilkeleri özenle koruyup sıkı sıkıya sarılmak gerekiyor.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA D1!

KALABALIKLAR NEDEN GÖRMEZ?

İlk olarak 1964 yılında ortaya atılan seyirci etkisi (ing. bystander effect), insanların toplu şekilde kötü bir duruma şahit olurken neden harekete geçmediklerini açıklamak için ortaya atılmıştır. Kitty Genovese'in sokak ortasında otuz sekiz kişi izlerken öldürülmesi iddiası üzerine, John M. Darley ve Bibb Latané durumu araştırmaya başlamışlardır. Yaptıkları çeşitli deneyler sonucu, insanların olağan dışı bir durumda beş aşamalı bir bilişsel ve davranışsal süreçten geçtiklerini ortaya koymuşlardır: Olayı fark etmek, sorun olup olmadığına karar vermek, olay üzerindeki sorumluluğunu değerlendirmek, çözüm yollarını düşünmek ve son olarak harekete geçmek.

Bu aşamaların herhangi birinde insanların tereddüt etmesinin büyük sonuçları olabiliyor. Farklı kültürel kodlarımız da harekete geçip geçmeyeceğimiz konusunda önemli ipuçları

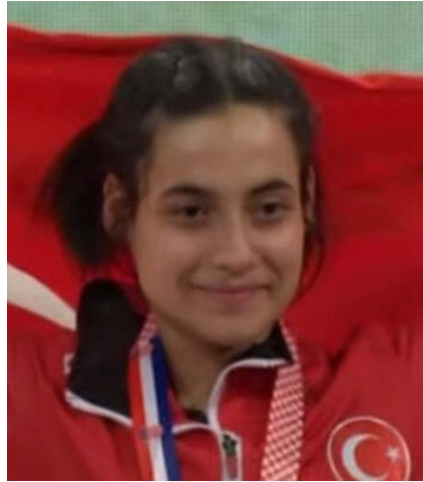
barındırıyor. Örneğin ilk adım olan fark etme aşamasında, Batı kültürlerinde insanların başkalarına uzun süre bakması ayıp karşılandığı için ortamda yalnızken bireylerin sorunu anlaması kolaylaşıyor. Tehlikenin var olup olmadığını yorumlama kısmında ise insanlar ortamda bulunan diğer kişilerin ne yaptığını bakıp bir sonuca ulaşıyorlar (ing. social influence). İnsanların sorunu çözme konusunda ne denli sorumluluk hissettiği, eyleme geçip geçmemeleri konusunda etkili oluyor. Yardım edebilecek tek kişi olduğunda olaya müdahale etme oranlarında artış gözlemleniyor. Ortamda başka insanlar olduğunda ise bireysel olarak sorumluluklarının azaldığı (ing. diffusion of responsibility) hissiyatına kapılabilirler de yapılan araştırmalarda görgü tanığı sayısı arttıkça birinin müdahale etme oranının yükseldiği gözlemleniyor. Bunun yanında mağdur ile failin ilişkisi de insanların yardım etmeye karar vermelerinde önemli olu-



Yaren Şengil

SÜMEYYE KENTLİ AVRUPA ÜÇÜNCÜSÜ OLDU

Selen Vatansever



Avrupa Halter Şampiyonası'nda milli halterci Sümeyye Kentli silkmeye 110 kilo kaldırarak Avrupa 3'üncüsü oldu. Rusya'nın başkenti Moskova'da düzenlenen Avrupa Halter Şampiyonası'nın ikinci gününde milli sporcular podyuma çıktı. Kadınlar 55 kiloda yarışan milli haltercimiz Sümeyye Kentli ise silkmeye 110 kilo kaldırarak bronz madalyanın sahibi oldu.

Mansur Yavaş Tebrik Etti

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, Sümeyye Kentli'yi tebrik ederken "Avrupa Halter Şampiyonası'nda ülkemizi temsil eden ABB EGO Spor Kulübü sporcumuz Sümeyye Kentli'nin silkme kategorisinde Avrupa üçüncüsü olarak bronz madalya kazanmasından büyük mutluluk duyduğum. Genç sporcumuzu yürekten tebrik ediyorum." paylaşımında bulundu.

DOĞANIN 5. TEMEL KUVVETİ Mİ KEŞFEDİLDİ?

Rabia Can

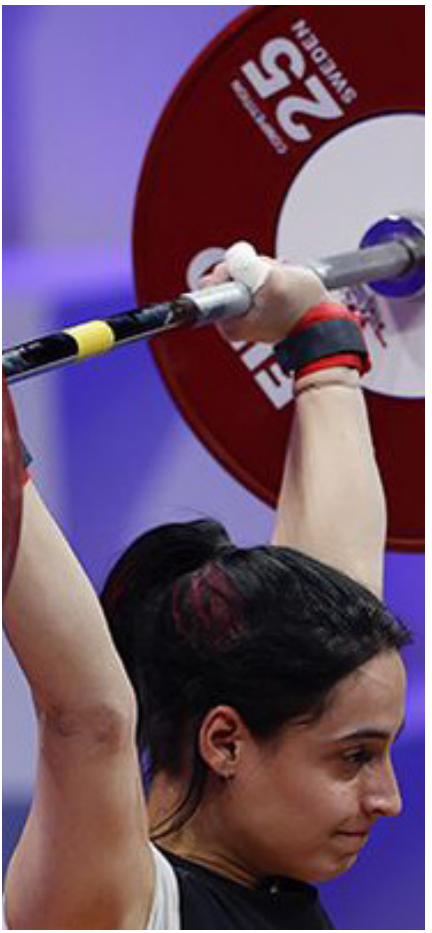


ABD'de yapılan araştırmalar sonucu ilginç bir bulguya karşılaşıldı ve bulunan bulgu yeni bir keşfin habercisi olabilir. Yapılan açıklamalara göre, incelenen bir atomaltı parçacığın günümüzün fizik kurallarına uymadığı saptandı. Karşılaşılan bu şaşırtıcı durum karşısında fizik ile uğraşan bilim insanları; bunun, doğanın 5. temel kuvveti olabilme olasılığını öne sürmüştür.

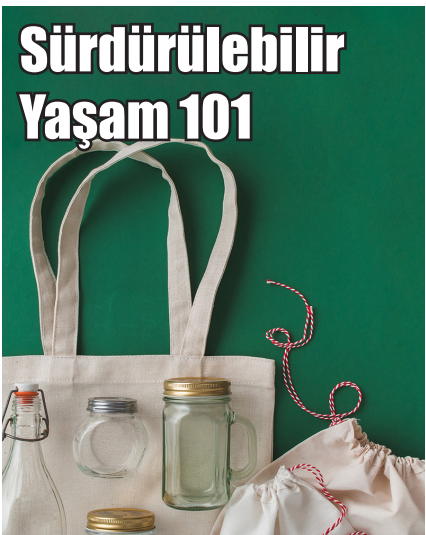
ABD'nin Illionis eyaletindeki Batavia şehrindeki Fermi Ulusal Hızlandırıcı Laboratuvarında (Fermilab) gerçekleştirilen "Muon g-2" deneyinde, atomaltı parçacık olan müonlar fizikte yeni kanun ve kurallar bulmak amacıyla özellikle araştırıldı. Fermilab, Twitter hesabında deneylerinden sonuçlar aldıklarını paylaştı ve "Muon g-2 deneyinin ilk sonuçlarının yeni fizik kanunlarını güçlendirdiğini duyurmaktan heyecan duyuyoruz." ifadeleri kullanıldı. Muon g-2 deneyinin eş sözcüsü ve İtalyan Ulusal Nükleer Fizik Enstitüsünde fizikçi olan Graziano Venanzoni: "Bugün sadece bizim değil, tüm uluslararası fizik camiasının uzun zamandır beklediği olağanüstü bir gün." diyerek deney adına açıklamalarda bulundu.

Bilim insanları, deneyin sonuçlarının kozmosun doğası ve evrimi için oldukça büyük önem arz ettiğini ve deneyden yeterli ölçüde olumlu sonuç alındığı takdirde birçok fizik kuralının altüst olacağını kanısında. Çünkü Muon g-2 deneyi, madde ve enerji formları üzerinde yapılan ve fiziksel temel yapı taşlarını oluşturan bir araştırmadır.

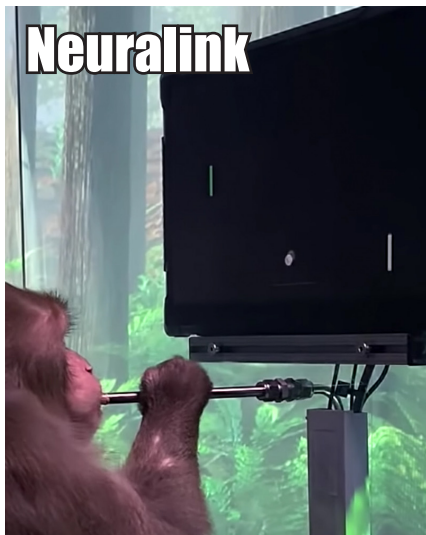
YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA B1!



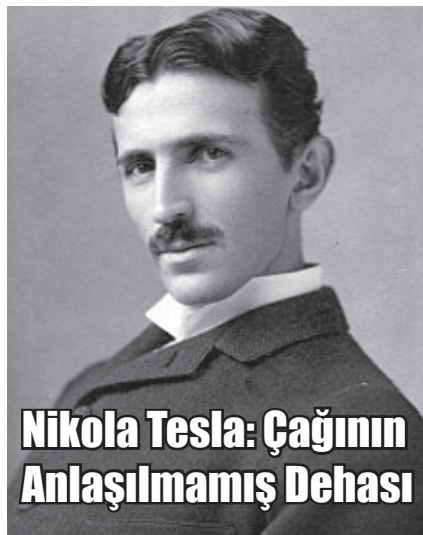
**Cumhuriyet ve
Gelişen Eğitim**



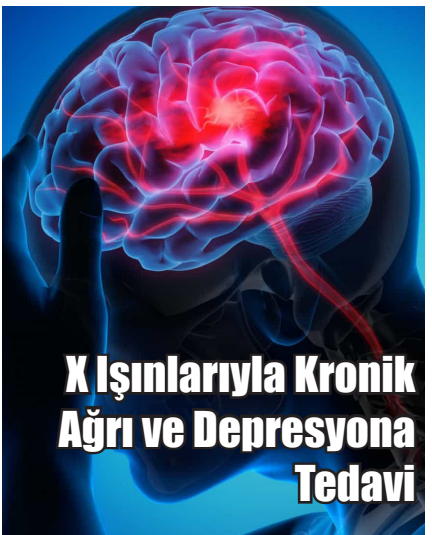
**Sürdürülebilir
Yaşam 101**



Neuralink



**Nikola Tesla: Çağının
Anlaşılmamış Dehası**



**X Işınlarıyla Kronik
Ağrı ve Depresyona
Tedavi**

GÜNDEM

23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI



Yağız Efe Düzgün

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Mustafa Kemal Atatürk tarafından tüm dünya çocuklarına armağan edilen, Büyük Millet Meclisinin açılışının yıldönümünü nedeniyle kutlanan bir milli bayramdır.

Türk Tarihinde Demokrasinin Gelişimi

Türk tarihinde demokrasinin ilk örnekleri İslamiyet'ten önceki dönemde görülmektedir. İlk Türk devletlerinde hakanı boy beyleri belirlerdi. Boy beylerini de halk seçerdi. Ayrıca bazı dönemlerinde kurultay toplantısı yapılır, hakanın yaptıkları gözden geçirilirdi. Ancak Türkler İslamiyet'e geçtikten sonra bu uygulama devam etmemiştir. Emevi ve Abbasi yönetimlerinden etkilenecek saltanata geçmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nde ise ilk demokratikleşme adımı Sened-i İttifak'tır. II.Mahmut'un ayanlarla imzaladığı bu belgeyle, ilk defa padişahın yetkileri sınırlandırılmıştır. Daha sonra Tanzimat Fermanı ile bir adım daha atılmıştır. Bu fermanla can ve mal güvenliği gibi temel haklar din ve ırk ayrımı gözetmeksizin güvence altına alınmıştır. 1856'da ise Islahat Fermanı ile birlikte Müslümanlar ve gayrimüslimler arasındaki eşitsizlik giderilmeye çalışılmıştır.

1876'da meşrutiyete geçilmesiyle birlikte ilk yazılı anayasa olan Kanun-i Esasi kabul edilmiştir. I. Meşrutiyet Dönemi'nde, Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan olmak üzere

iki meclis yer almıştır. Meclis-i Mebusan üyeleri halk tarafından seçilirken, Meclis-i Ayan üyeleri padişah tarafından seçilmekteydi. I.Meşrutiyet Dönemi 1878'de padişahın meclisi feshetmesiyle sona ermiştir. 30 yıllık aradan sonra Türk aydınları tarafından meşrutiyet yeniden ilan edilmiş ve 1908'de II.Meşrutiyet Dönemi başlamıştır. Bu meclis de İstanbul'un işgaliyle kapatılmıştır.

Büyük Millet Meclisinin Açılışı

Mustafa Kemal Paşa, başından beri meclisin İstanbul'da değil Anadolu'da toplanması taraftarıydı. İşgal altındaki İstanbul'da meclisin tehlikede olduğunu düşünüyordu. Atatürk'ün bu düşüncesine karşı Heyet-i Temsiliye'nin yaptığı toplantılarda meclisin İstanbul'da toplanmasına karar verildi. Meclis-i Mebusan üyelerini belirlemek için Ali Rıza Paşa hükümeti döneminde seçimler yapıldı. Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti üyeleri seçimlerde başarılı oldu.

Heyet-i Temsiliye, seçilen milletvekillerinin Meclis-i Mebusan'da "Müdâfaa-i Hukuk" adında bir grup oluş-

turmasını istemekteydi. Buna karşın Meclis-i Mebusan'da böyle bir grup kurulamadı. Ancak heyet, yeniden açılan Osmanlı Mebusan Meclisine üye olarak İstanbul'a gidecek olan mebuslarla görüşmeler yapmıştı. Heyet-i Temsiliye, hazırladıkları Misâk-ı Milli'nin Mebusan Meclisinde kabul edilmesini sağladı.



Heyet-i Temsiliye'nin başkanı olan Mustafa Kemal Atatürk, kendisinin Meclis-i Mebusanın başkanı seçilmesini ve Anadolu'da süren hareketin yasal olarak tanınmasını istiyordu. Ancak 18 Mart 1920'de İngiliz işgal kuvvetleri Meclis-i Mebusan'daki Heyeti Temsiliye milletvekillerini tutukladı ve sürgüne gönderdi. Bu olaylardan sonra 18 Mart 1920'de

Meclis-i Mebusan kapandı.

Mustafa Kemal Atatürk, bunun üzerine Heyet-i Temsiliyeyi temsililen Meclisi Ankara'da toplanmaya çağırdı ve 21 Nisan 1920 tarihinde yayınladığı bir bildiri ile meclisin 23 Nisan 1920 tarihinde açılacağını duyurdu. 23 Nisan Cuma günü Hacı Bayram Camii'nde

kılınan Cuma namazının ardından dualar ile meclis açıldı. Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti ve Meclis-i Mebusan üyelerinden oluşan 324 milletvekili ile kurulan Meclis, zorluklar nedeniyle 115 milletvekili ile açıldı. Mustafa Kemal Paşa, seçimle ilgili yayınladığı ilk tebliğde "Meclis-i Müessisan/ Kurucular Meclisi" önerisinde bulundu, farklı fikirlerden sonra ise aynı gün gerçekleşen toplantıda meclis adının

“Büyük Millet Meclisi” olmasına karar verildi.

Çocuk Bayramı

23 Nisan'ın Çocuk Bayramı oluşu yine TBMM'nin açılışıyla ilişkili olmasına rağmen, tamamen ayrı bir bayram olarak gelişmiş ve 1981 yılına kadar da öyle devam etmiştir. Bu Bayram 23 Nisan 1927'de Hımaye-i Etfal Cemiyeti'nin (günümüz Çocuk Esirgeme Kurumunun) o günü "Çocuk Bayramı" olarak duyurmasıyla başlamış kabul edilir. Aslında Hımaye-i Etfal Cemiyeti'nin 23 Nisan'la ilgili çalışmaları daha önceki yıllarda vardır ve hatta çocuklardan da söz edilmiştir. Kurum, 23 Nisan 1923'te milli bayram için pullar bastırmış ve satmıştır. 23 Nisan 1924'te Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde "Bugün Yavruların Rozet Bayramıdır" ibaresi yer almış, 23 Nisan 1926'da da yine aynı gazetede "23 Nisan Türklerin Çocuk Günüdür" başlıklı bir yazı kaleme alınmış ve bu yazıda cemiyetin bugünü çocuk günü yapmaya çalışarak doğru yolda olduğu ve para kazanan herkesin bugün cemiyete çocuklar için başışta bulunması gerektiği vurgulanmıştır.

Bayramın en son şeklini alışı ise 1981'de gerçekleşmiştir. Darbe döneminde, Millî Güvenlik Konseyi bayramlar ve tatillerle ilgili kanunda yaptığı değişikliklerle o güne kadar kanunen adı konmamış bir şekilde kutlanan bayrama "Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" adını vermiştir. Dünyanın dört bir yanında coşkuyla kutlanmaya devam etmektedir.

DMX HAYATINI KAYBETTİ

Zeynep Nur Karas

Hayatı

Sahne adı DMX olan Earl Simmons, 18 Aralık 1970'te Mount Vernon, New York'ta dünyaya geldi ve Yonkers yakınlarında büyüdü. Çocukken bronşiyal astımdan çok acı çekti ve sarhoş bir sürücü yüzünden trafik kazası geçirdi. Aile içinde ve okulda aşırı derecede şiddet gördüğü için ailesinden ayrı bir çocukluk geçirdi. Simmons beş yaşındayken ailesi New York, Yonkers'a yerleşti. Beşinci sınıfın sonunda, Simmons okuldan atıldı ve 18 aylığına Julia Dyckman Andrus Çocuk Evi'ne gönderildi. Simmons, 14 yaşındayken annesinin tacizinden kaçmak için Yonkers sokaklarında dolaşmaya başladı ve sonunda geceleri sokaklarda yürüten başıboş köpeklerle arkadaş olarak rahatladı. (Ayrıca DMX 14 yaşında kokain bağımlısı oldu ve bipolar bozukluğu olduğunu söyledi). Bunu yapmaya başladıktan kısa bir süre sonra annesi onu bir kez daha bir erkek çocuk evine gönderdi. Simmons, erkek çocuk evinde kaldığı süre boyunca, New York'tan diğer öğrencilerle, ortak hip hop müziğine olan sevgileri nedeniyle bağ kurdu. Arkadaşları için yaptıkları gösterilerden etkilenen öğretmenleri, Simmons'u müziğe devam etmesi için teşvik ettiler. Simmons, eve döndüğünde, Ready Ron'la tanıştı ve ondan ortağı olmasını istedi. Simmons'un beatbox becerilerinden etkilenen Ready Ron, bu teklifi kabul etti. Simmons, erkek çocuklarının evinde kullandığı bir enstrümandan, Oberheim DMX davul makinesinden gelen "DMX" adını seçti. Bu isim daha sonra-

larda "Dark Man X" olarak da yorumlandı. DMX çok küçük yaşlardan itibaren uyuşturucu, kaçak silah bulundurma, kimlik sahteciliği, dikkatsiz araç kullanma gibi suçlardan birçok kez hapse girip çıktı. Ayrıca 9 farklı kadından 15 çocuğu oldu.

Müzik Kariyeri:

DMX, Ready Ron adlı yerel bir rapçi için beatbox yaptığı 1984 yılında müzik endüstrisine başladı. Hapishanede yattığı süre boyunca kendi sözlerini yazmaya başladı. 1988 de yeniden hapse girdiğinde rap yapmayı daha ciddiye almaya başladı, neredeyse tüm boş zamanını şarkı sözü yazarak ve yeni tanıştığı rapçi K-Solo'yla beraber geçirmeye başladı. Serbest kaldığında kendi kasetlerini satmaya başladı, bu sayede New York'ta hayran kitlesi edindi. 1992'de Columbia Records, DMX' i Ruffhouse isimli alt şirketiyle anlaşmaya götürdü ve ilk parçası “Born Loser”ı yayınladı. 1994'te ikinci single'ını çıkardı. DMX 1996'dan 1998'e kadar albümü için parçalar kaydetti bu arada yaptığı birkaç single ve yer aldığı şarkılar o zamanlar imzasız olan rapçi için yankı uyandırdı. 1998'de “Get at Me Dog”u Def Jam’ de yayınladı. Single, RIAA tarafından-

dan altın sertifika aldı. Ayrıca ilk büyük plak şirketi albümü, " Ruff Ryders 'Anthem " adlı single'ı içeren “It' s Dark and Hell Is Hot”, Mayıs 1998' de piyasaya sürüldü. Albüm, ABD'de Billboard 200 listesine bir numaradan giriş yaptı ve beş milyon üzerinde kopya sattı. O yıl aralık ayında, DMX ikinci albümü Flesh of My Flesh, Blood of My Blood' u çıkardı. Albüm yeniden Billboard 200'e bir numaradan giriş yaptı ve multi-platine yükseldi. DMX, 1999'da üçüncü ve en çok satan albümü olan “...And Then There Was X'i” yayınladı. Billboard 200'de bir numaraya çıkan üçüncü albümü oldu. En popüler single “Party Up (Up in Here)” ise R&B listelerinde ilk on hite giren ilk şarkısı oldu ve 2001 Grammy Ödülleri'nde En İyi Rap Solo Performansı dalında aday gösterildi. Albüm altı kez Platin sertifika aldı ve 2001 Grammy Ödülleri'nde En İyi Rap Albümüne aday gösterildi. Yasal sorunlarını düzelttikten sonra “The Great Depression” u” tamamlamak için stüdyoya döndü, Ekim 2001'de yayınlanan albüm, "Who We Be", "We Right Here" ve "Shorty Was The Bomb" singlelarıyla Billboard 200'de bir numaraya çıkan dördüncü albümü oldu. Albümün üçlü Platin sertifikasına rağmen, ticari ve kritik başarısı önceki albümünden daha düşüktü. Beşinci albümü olan “Grand Champ” Billboard 200'de bir numaraya çıktı ve DMX'i beş ardışık albümü bir numaradan çıkışı yapan tek müzik sanatçısı yaptı. DMX “Where The Hood At” ve “Get it on the Floor” şarkılarını yayınladıktan sonra emekliye ayrılmayı planladığını ve “Grand Champ” ın” son albümü olacağını söyledi. DMX, ocak 2006' da Columbia Records ile sözleşme imzaladı. Plak şirketlerini değiştirirken, bir sonraki albümü “Year of the Dog...Again'i” kaydetti ancak albüm birkaç yüz plak ile Billboard 200'de bir numarayı kaçırdı. DMX, 2009'da Jersey City, New Jersey'de vaaz vereceğini aynı zamanda müzik üretmeye devam edeceğini açıkladı. Hapsedilmeden önce bir Gospel albümü tamamladı ve MTV'ye göre İncil'i incelemek için yarı emekliye ayrıldı. 2011'de “Def Jam”, “Where the Hood At?” ve “X Gon 'Give It to Ya” gibi hit single'ların yer aldığı “The Best

of DMX” adlı başka bir derleme albümü çıkardı ve 2011 BET Hip Hop Ödülleri'nde sahne aldı. Daha sonra adı Undisputed olan yedinci albümü için çalışmaya başlayan DMX, albüm için her gün aralıksız çalıştığını belirtti. Şubat 2012'nin sonlarında, Seven Arts Pictures, DMX'in müzik kataloğunu satın aldı ve DMX ile

şirketiyle yeniden bir araya geldi.

Müzik kariyerini yanı sıra 2000 yılında Jet Li' nin de bulunduğu Cradle 2 the Grave filminde, 2001 yılında Steven Seagal ile Exit Wounds filminde, 2004 yılında ise Michael Ealy ile Never Die Alone filminde rol aldı.



iki albümlük bir anlaşma imzaladı. 25 Aralık 2011'de New York'taki Santos Party House'da bir performans sırasında DMX, yeni albümün Undisputed adını vereceğini ve 26 Mart 2012'de çıkacağını belirtti. 2013 yılında DMX, sekizinci stüdyo albümü üzerinde çalışmaya başladığını duyurdu. Yapımcılar Swizz Beatz ve Dame Grease ile birlikte çalışırken görüldü. Aralık ayında pasaportunu geri aldıktan sonra Bulgaristan ve Kosova' da performanslarıyla bir dünya turuna çıktı. 13 Ocak 2015'te Seven Arts Music, yasal bir sanatçı sözleşmesi almadan “Redemption of the Beast”ı yayınladı. 15 Ocak 2015'te, DMX'in erkek kardeşi / yöneticisi Montana tarafından DMX'in artık Seven Arts Music ile sözleşmesi bulunmadığı ve Redemption of the Beast' in izinsiz yayınlanmasından dolayı Seven Arts Music’ e karşı yasal işlem başlatacaklarını açıkladı. 28 Haziran 2016'da DMX, Divine Bars tarafından üretilen "Blood Red" adlı yeni bir şarkı, 11 Ocak 2017'de ise Swizz Beats tarafından üretilen "Bain Iz Back" adlı yeni bir şarkı yayınladı. 20 Eylül 2019'da DMX, Def Jam ile yeni bir rekor anlaşması imzaladı ve 2003'teki Grand Champ albümünden bu yana ilk kez plak

50 yaşındaki rapçi, 2 Nisan akşamı kalp krizi geçirdi ve ailesi tarafından hızlı kılde hastakaldırıldı. Yıllar boyunca uyuşturucu kullandığı bilinen ve birkaç kez rehabilitasyona giren DMX'in birkaç gün boyunca bilinci kapalı olduğu belirtildi. Sanatçı birkaç gün süren mücadelenin ardından 9 Nisan günü vefat etti. Ailesi, Simmons'u sonuna kadar savaşan bir sanatçı olarak nitelendirerek, “Dünya çapında sayısız rana ilham verdi ve ikonik mirası sonsuza kadar yaşayacak.” ifadelerini kullandı.

GÜNDEM

1-7 NİSAN KANSERLE SAVAŞ HAFTASI

KANSER KURDELE RENKLERİ

Baş & Boyun
Kanseri
- beyaz ve bordo -Multipl
Myelom
- bordo -Lösemi
- turuncu -Böbrek
Kanseri
- turuncu -Meme
Kanseri
- pembe -Rahim
Kanseri
- şeftali -Apendiks
Kanseri
- amber -Çocukluk Çağı
Kanseri
- altın -Kemik
Kanseri
- sarı -Non-Hodgkin
Lenfoma
- misket limonu yeşili -Karaciğer
Kanseri
- zümrüt yeşili -Over
Kanseri
- teal (mavi-yeşil) -Serviks
Kanseri
- beyaz ve deniz mavisi -Prostat
Kanseri
- açık mavi -Kolon
Kanseri
- koyu mavi -Mide
Kanseri
- deniz salyangozu mavisi -Testis
Kanseri
- açık mor -Pankreas
Kanseri
- mor -Tüm
Kanserler
- lavanta -Hodgkin
Lenfoma
- violet -Deri
Kanseri
- siyah -Karsinoid
Kanseri
- zebra baskı -Beyin
Kanseri
- gri -Akciğer
Kanseri
- beyaz ve inci -Mesane
Kanseri
- mavi, sarı ve mor -Tiroid
Kanseri
- mavi, pembe, deniz mavisi -

drozdogan.com 2018

Saliha Bingöl

Halkın kanser ve kanserden korunma konusunda farkındalığını artırmak için ülkemizde, her yıl 1-7 Nisan tarihleri arasında “Ulusal Kanser Haftası” etkinlikleri düzenlenmektedir.

Kanser Nedir?

Kanser, hücrenin olağandışı bölünüp çoğalmasıdır. Kanserli hastalarda hücre, canlının zararına çoğalır. Organların işlevlerini yapmalarını engeller. Halk sağlığı yönünden kanserin önemi, hastalığın öldürücü olması ve sık görülmesidir. Bu açıdan bakıldığında kanser hastalığı dünyanın en önemli sağlık sorunudur.

Kansere Karşı Farkındalık

Dünyada her yıl yaklaşık 14 milyon kişi kansere yakalanmakta ve Sağlık Bakanlığı verilerine göre de her yıl ülkemizde 163.500 kişiye kanser tanısı konmaktadır. Bu hastalık yaş, cinsiyet, dil, din, ırk ayrımı yapmaksızın tüm insanları etkilemektedir. Dünya kanser istatistiklerine göre, ölüm nedenleri arasında kanser ilk sıradadır. 2030 yılına gelindiğinde yıllık 22 milyon yeni vaka ortaya çıkması beklenmektedir. Türkiye’de ise sebebi bilinen ölümler sıralamasında kalp-damar hastalıklarından sonra en sık görülen ikinci ölüm sebebi olarak dikkat çekmektedir. Kanserle savaşabilmek, zararlarını azaltabilmek için halka hastalığın önemini ve kanserle savaş yollarını anlatmak gerekir.

Kansere Karşı Erken Tanı

Kanser, önlenebilir ve erken teşhisle tedavi edilebilir bir hastalıktır. Erken tanı konan ve tedavi edilen kanserli hastalarda önemli oranda iyileşme mümkün olabilmektedir. Bilgi eksikliği, korku, ihmal gibi nedenlerle tanı geciktiğinde tedavi de güçleşmektedir. Tarama, asemptomatik hastalarda hastalığın erken evrede belirlenmesidir. Kansere bağlı erken ölümlerin %3-35’i bu sayede önlenilmektedir. Böylece ileri evre kanserler için gerekli olan agresif tedaviler ve yan etkiler de azaltılabilir. Bu da bize tarama programlarının erken tanı ve tedavide ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Kanser, birçok faktörün bir arada etkileşimiyle oluşur. Genetik rol kadar çevresel faktörler ve ya-

şam tarzı da kanser oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Yaygın görülen birçok kanser türünün en az üçte biri daha sağlıklı bir beslenme biçiminin seçilmesi, tütün ürünlerinden uzak durulması, fiziksel aktivitenin artırılması, alkol kullanımının azaltılması, ultraviyole radyasyondan korunma, mesleki ve çevresel maruziyetlerin önüne geçilmesi ile önlenilmektedir.



Ülkemizde meme, kalın bağırsak ve rahim ağzı kanserleri için toplum kaynaklarına ve hastalık yüküne uygun olarak tarama programları yürütülmektedir. Ayrıca prostat ve akciğer kanseri için de bazı durumlarda tarama yapılması, onkolojide etkinliği gösterilen kanserler arasındadır. Aile öyküsü ve genetik geçişin olmadığı durumlarda en yaygın kullanılan onkoloji kılavuzu olan NCCN kılavuzunda meme kanseri tarama yaşı 20, kolon kanserinde 50, rahim ağzı kanserinde 21, prostat kanserinde 50, akciğer kanseri için 55 yaş olarak belirtilmiştir. Sonuç olarak diyoruz ki: Kanser kader değildir, korunmak elinizde.

INGENUITY, MARS ÜZERİNDE İLK DEFA UCUS DENEMESİ GERÇEKLEŞTİRECEK



Yusuf Ömer Koçoğlu

NASA’nın 17 Temmuz 2020 tarihinde Dünya’dan fırlatışını gerçekleştirdiği ve 18 Şubat 2021 tarihinde Mars yüzeyine başarılı bir şekilde iniş yaptırmayı başardığı “Perseverance Rover” isimli keşif aracı ile beraber uzaya yolladığı Ingenuity (İnceuindi) bir ilke imza atmak istiyor. Bu tarihi olaya geçmeden önce Perseverance Rover’ı tanıyalım.



Perseverance Rover

17 Temmuz 2020 tarihinde fırlatışı gerçekleştirilen ve 18 Şubat 2021 tarihinde Mars yüzeyindeki Jezero kraterine başarıyla iniş yapan Rover, Mars’taki biyolojik ve jeolojik süreçleri inceleme amacıyla gönderilmiş olup ayrıca bu örnekleri geri getirmesi için geliştirilmiştir. “Mars’ta yaşam mümkün mü?” sorusuna cevap olabilecek nitelikte olan bu araştırmaların yanı sıra bölgenin iklimini ve yer şekillerini de inceleyecektir. Ayrıca iç haznesinde bu yazının da konusu olan Ingenuity isimindeki mini bir helikopteri de taşımaktadır.

Ingenuity

Ingenuity, 4 bacağına sahip çift pervaneli bir araç. Toplam ağırlığı sadece 1.8 kg. Kendini şarj edebilmesi için güneş panellerine ve daha önce gönderilen araçların aksine çok sayıda kamerası sahip. Tarihe geçecek olarak nitelendirilen kısım ise, Dünya dışındaki bir gezegende uçabilen ilk araç olabilecek olması. Mars’ın atmosferi, Dünya’nın atmosferinin %1’i inceliğinde olması sebebiyle gezegen üzerinde pervane kullanarak havalanmak da bir hayli zorlaşıyor. Üzerinde bulunan 1.2 metre uzunlukta ve yalnızca 35 gr ağırlıkta olan pervanelerinin dakikada tam 2400 kez dönmesi gerekiyor. Eğer Ingenuity bunu başarırsa, Mars yüzeyinde havalanabilirse, aynı zamanda Perseverance Rover da araştırmasını olumlu yönde tamamlarsa; insanlığın dış gezegenlerde kolonileşme fantezisi düşündüğümüzden çok daha kısa bir sürede gerçek olabilir.

İNSAN BEYİNİ İLK KEZ KABLOSUZ OLARAK BİLGİSAYARA BAĞLANDI

Öykü Dönmez

İnsan beyninden esinlenilerek ortaya çıkarılan yapay zekadan sonra, beyin ile teknolojik bir cihaz üzerinden doğrudan bağlantı kurulup kurulamayacağı gündeme geldi. Brown Üniversitesi’ndeki bilim insanları, tarihte ilk kez bir insan beyni ile bilgisayar arasında tam verimli kablolu bir bağlantı kurmayı başardı. Özellikle felçli bireyler için bu gelişmenin bir dönüm noktası niteliğinde olduğu belirtildi.

ABD’deki Brown Üniversitesinde yapılan deneyde, BrainGate teknolojisi sayesinde iki felçli katılımcı 24 saat boyunca kablolu bilgisayara bağlanarak ko-



boratıvar yerine evde 24 saat etkin şekilde kullandılar. “IEEE Transactions on Biomedical Engineering” adlı bilimsel derginin belirttiğine göre denemeye katılan felçli kişiler, BrainGate sistemiyle bir tablet bilgisayar kullandı. Bu uzun klinik deney sırasında, iki katılımcının beyin sinyalleri kafalarının üstünde yer alan ve beyin motor korteksine bağlanan basit, küçük bir verici cihazla tek nöron çözünürlüğü ve tam geniş bant doğruluğuyla bir bilgisayara problemsiz olarak iletili. Yapılan deneyde, komutlar başarılı bir şekilde aktarılırken katılımcıların kablolu sistemlere çok yakın oranda yazma hızlarına ve tıklama isabetine ulaştıkları belirtildi. Son başarılı denemenin katılımcılarının, 35 ve 63 yaşlarında omurilik hasarları sebebiyle iki felçli birey olduğu ve BrainGate teknolojisiyle gerçekleştirilen bu yeniliğin felçli kişiler için benzersiz bir gelişme olduğu belirtildi. Ayrıca deney, laboratuvar ortamında değil, katılımcıların evlerinde gerçekleştirildi. Independent Türkçe’nin aktardığına göre, Brown Üniversitesinde mühendislik bölümünde akademisyen John Simeral, “Bu kablolu sistemin, işlevsel olarak altın standart kabul edilen kablolu sistemlere denk olduğunu gösterdik. Sinyaller buna uygun olarak benzer bir

kesinlikle kaydedilip iletiliyor, bu da kablolu ekipmanlarda kullandığımız kod çözme algoritmalarının ayrımlarını kullanabileceğimiz anlamına geliyor. Tek fark, insanların artık ekipmanımıza fiziksel olarak bağlanması gerekmiyor ve bu da sistemin nasıl kullanılabileceği konusunda yeni olanaklar yaratıyor. Bu yenilik BrainGate sisteminin kullanım alanını genişletecektir.” cümlelerini kullandı. 2020 yılında yaptığı açıklamada, Tesla ve SpaceX CEO’su ABD’li milyarder Elon Musk; kendisinin kurduğu Neuralink şirketi tarafından yapılan çalışmalarda, maymun beynine çip yerleştirilerek video oyunu oynamasını sağlamaya yönelik çalışmalarını hala devam ettiğini belirtmişti. Sinirsel arayüz teknolojileri alanındaki atılım, kolaylıkla eğitilmiş bakıcıların kablolu bağlantıları uzaktan kurabilmesini sağlıyor. Bu da pandeminin, katılımcıların evlerini ziyaret etmeyi imkansız kıldığı koşullarda dahi çalışmanın devam edebileceği anlamına geliyor.

Brown Üniversitesinde mühendislik profesörü olan ve BrainGate klinik deneyine öncülük eden Leigh Hochberg şöyle konuştu: “Bu sistemle beyin aktivitesini evde ve daha önce neredeyse imkansız olacak kadar uzun süreler boyunca takip edebiliyoruz. Bu, felçli insanlar için sorunsuz, sezgisel, güvenilir iletişim ve hareketlilik iyileştirmesi sağlayan kod çözme algoritmalarını tasarlamaya yardımcı olacak.”

4 NİSAN DÜNYA SOKAK HAYVANLARI GÜNÜ

Beyza Küpeli

4 Nisan dünyada sayısı yaklaşık 600 milyon olan sokak hayvanlarını koruma ve sevmeye gün olarak kutlanıyor. Her yıl milyonlarca sokak hayvanı; açlık, hava şartları, hastalık, şiddet gibi sebeplerle hayatını kaybediyor. Sokaklarda yaşayan sahipsiz ve korumasız hayvanlara yardım etmek insanların sorumluluğudur. Fakat ne yazık ki bazı insanlar hayvanların yaşama hakkına dahi saygı göstermiyor, hayvanlara zarar veriyor, onları maddi kazanç sağlamak için kullanıyor. Hayvan haklarının ihlali önlemek için caydırıcı cezalar bulunmuyor hatta bazı durumlarda herhangi bir ceza dahi uygulanmıyor.

Sokak hayvanlarını besleme, sahiplendirme ve onların her türlü ihtiyacını sağlama amacıyla kurulmuş olan hayvan barınaklarının çoğu bu sorumluluğu maalesef yerine getirmiyor. Hayvanların; çok kalabalık, yeterli bakımı sağlayamayan barınaklarda kalmaları yerine sokaklarda kalmaları bazı durumlarda daha iyi olabilir. Barınaklarda hayvanlar açlıktan, bakımsızlıktan veya hastalıktan ölüyor. Bu da sokak hayvanlarına gerekli önemin maalesef verilmediğinin bir göstergesidir. Hayvan sahibi olmak istiyorsak satın almak yerine barınaklardan sahiplenmeyi tercih edebiliriz.

Onlar İçin Neler Yapabiliriz?

Çevremizdeki sokak hayvanlarının ihtiyaçlarını gidermek için çabalamalıyız. Evimizin önüne bir kap mama ve su bırakarak, sığınmaları

için kulübeler yaparak, yaralı bir hayvanı veterinerine götürerek onlara yardım edebiliriz. Sokak hayvanlarını beslerken bilinçli olmalıyız, bizim tükettiğimiz bazı besinlerin hayvanlar için zararlı olabileceğini bilmeliyiz. Bir besini hayvanlara vermeden önce araştırma yapmalı, onları uygun olan gıdalarla beslemeliyiz. Örneğin, kedilere süt verilmemeli çünkü sanılan aksine süt içmek kediler için zararlıdır. Kediler, sütte bulunan laktoz enzimini sindiremezler bu yüzden süt içtiklerinde hasta olabilirler. Ayrıca çöplerimizi atarken de dikkatli olmalıyız, yemek bulma amacıyla çöpleri karıştıran sokak hayvanlarının yaralanmasını önlemek için cam kırığı, jilet gibi kesici maddeleri çöpe atmadan önce ayrı bir şekilde paketlemeliyiz.

Hayvanlar, sevgiye ve ilgiye bazen de bir kap yemeğe ihtiyaç duyan zararsız varlıklardır. Bütün hayvanlara saygı duymalı ve onların ihtiyaçlarını gidermek için elimizden geleni yapmalıyız. Sokak hayvanlarının daha iyi koşullarda yaşamaları dileğiyle, Dünya Sokak Hayvanları Günü kutlu olsun!



BİLİM VE TEKNOLOJİ

Doğanın 5. Temel Kuvveti mi Keşfedildi?

Rabia CAN

ABD’de yapılan araştırmalar sonucu ilginç bir bulguyla karşılaşıldı ve bulunan bulgu yeni bir keşfin habercisi olabilir. Yapılan açıklamalara göre, incelenen bir atomaltı parçacığın günümüzün fizik kurallarına uymadığı saptandı. Karşılaşılan bu şaşırtıcı durum karşısında fizik ile uğraşan bilim insanları; bunun, doğanın 5. temel kuvveti olabilme olasılığını öne sürmüştür.

nin ilk sonuçlarının yeni fizik kanıtlarını güçlendirdiğini duyurmaktan heyecan duyuyoruz.” ifadeleri kullanıldı. Muon g-2 deneyinin eş sözcüsü ve İtalyan Ulusal Nükleer Fizik Enstitüsünde fizikçi olan Graziano Venanzoni: “Bugün sadece bizim değil, tüm uluslararası fizik camiasının uzun zamandır beklediği olağanüstü bir gün.” diyerek deney adına açıklamalarda bulundu.



ABD’nin Illionis eyaletindeki Batavia şehrindeki Fermi Ulusal Hızlandırıcı Laboratuvarında (Fermilab) gerçekleştirilen “Muon g-2” deneyinde, atomaltı parçacık olan müonlar fizikte yeni kanun ve kurallar bulmak amacıyla özellikle araştırıldı. Fermilab, Twitter hesabında deneylerinden sonuçlar aldıklarını paylaştı ve “Muon g-2 deneyi-

Bilim insanları, deneyin sonuçlarının kozmosun doğası ve evrimi için oldukça büyük önem arz ettiğini ve deneyden yeterli ölçüde olumlu sonuç alındığı takdirde birçok fizik kuralının alt üst olacağını kanısında. Çünkü Muon g-2 deneyi, madde ve enerji formları üzerinde yapılan ve fiziğin temel yapı taşlarını oluşturan bir araştırmadır.



İlginc Bir Sonuç Ortaya Çıktı

Fizik; kütle çekim kuvveti, elektromanyetizma, baskın nükleer kuvvet ve zayıf nükleer kuvvet olmak üzere 4 temel kuvvetten oluşuyor. Dünya, milyarlarca atomaltı parçacıktan oluşur. Hatta bazı parçacıklar daha küçük parçacıklara ayrılabilirken, bazıları hiçbir temel parçacığa ayrılmıyor. Kozmik ışınların Dünya’ya çarpmasıyla inceleme-ye alınan, üzerinde araştırmalar yapılan ve doğal olarak oluşan müon parçacıkları da bu temel kuvvetlerden biri. Elektronla çok benzemesinin yanı sıra elektrondan 200 kat daha ağırlardır.

Fermilab deneylerinde, müonlar 14 metrelik bir halka etrafına gönderiliyor ve ardından da bir manyetik alan uygulamasına tabi tutuluyor. Standart modelde (Evrenin yapı taşlarının nasıl davrandığını açıklamak için yaygın olarak kabul edilen mevcut teori) kodlanmış mevcut fizik yasalarına göre, bu deneyde müonlar belirli bir oranda titreşimde ol-

lanabilmesi için de en az 5 sigma değerine sahip olması gerekiyor.

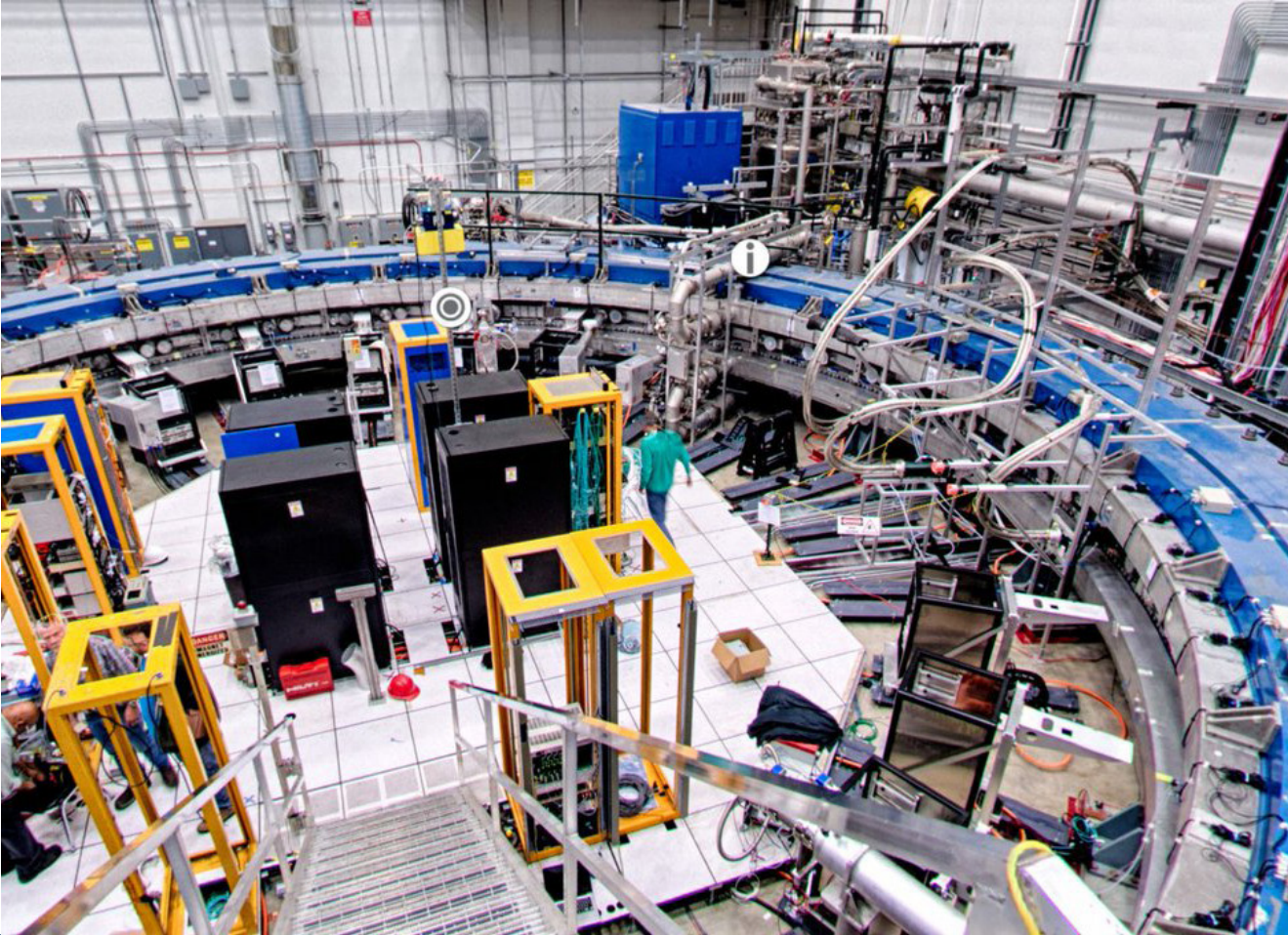
Bu, olası beşinci temel kuvvet, evren hakkındaki bazı neticesi bilinmeyen soruların cevaplanmasına da yardımcı olabilir. Örneğin; evrenin genişlemesinin hızlandığına dair gözlem, karanlık enerji olarak bilinen gizemli bir madde ile ilişkilendirildi.



malıydı fakat beklenen gerçekleşmedi. 7 ülke ve 200 fizikçiden oluşan uluslararası bir araştırma grubunun yaptığı bu deney, “olağanüstü ve fizik kurallarına aykırı” olarak değerlendirildi. Konuyla ilgili yapılan basın açıklamasında müonların, doğanın 5. temel kuvvetinin habercisi olduğu aktarıldı. Kentucky Üniversitesinden fizikçi Renee Fatiemi, “Bu, müonun en iyi teorimizde bile olmayan bir şeye duyarlı olduğunun güçlü bir kanıtıdır.” dedi.

Deneyin sonuçlarının, beklenenin çok dışında olmasına rağmen her şey tamamen açıklığa kavuşmamış durumda. Şu anda sonuçlara göre tahminlerin doğru olma olasılığı 1/40.000 olarak görülüyor. Bu da bilimsel olarak 4.1 sigma güvenilirlik düzeyine eşit. Herhangi bir keşfin sonuç-

BBC’deki ‘Sky at Night’ programının sunucularından Dr. Maggie Aderin-Pocock, deneylere ilişkin BBC News’a yaptığı açıklamada; “Oldukça şaşırtıcı. Fiziği tersine çevirme potansiyeline sahip. Evrenin hâlâ çözülmemiş bazı gizemleri var. Bu olay, bize gizemleri çözmek için bazı anahtarları verebilir.” diye konuştu. Bilim insanlarının tahminine göre bu deneyin sonuçları aynı zamanda, “Karanlık madde nedir?”, “Evrende neden madde var?” gibi soruların cevapları için de yeni kapılar aralayabilir. Frankfurt Enstitüsü’nde fizikçi olan Sabine Hossenfelder, Twitter’da yaptığı paylaşımında “Bu yeni fizik olabilir. Ama bunun için bahse girmem.” dedi.



X-IŞINLARIYLA KRONİK AĞRI VE DEPRESYONA TEDAVİ

Aynur TORAMAN

ABD Enerji Bakanlığına bağlı olan Argonne Ulusal Laboratuvarı, kronik ağrıya neden olan bazı nörolojik rahatsızlıklar için devrim niteliğinde bir tedavi yöntemi geliştirdi. Üstelik bunu sadece her diş hekiminin ofisinde bulunan bir makineyi kullanarak yaptılar. Bu yöntem sayesinde invaziv beyin ameliyatı gerek duyulmayabilir.

Argonne Ulusal Laboratuvarı; dört üniversiteyle ortak yürüttüğü araştırmada insan beynindeki nöronların, X-ışınları ile kablosuz modülasyonu oluşturmak amacıyla optik ve genetik alanla-

rı birleştirmeyi başardı. Diş hekimlerinin kullandığı bu makineyle keşfedilen yöntem sayesinde harekete bağlı nörolojik bozukluklar, kronik ağrı, depresyon ve epilepsi gibi rahatsızlıklar ortadan kalkabilir. Hatta X-ışınları kullanılarak nanopartiküllerle nöronların uyarıldığı yöntem sayesinde, bazı durumlarda invaziv beyin ameliyatı ihtiyacı da ortadan kalkabilir.

Beyindeki belirli nöronların genetik modifikasyonunu içeren “optogenetik” alanı, yaklaşık 15 yıl önce geliştirildi. Böylece beyne doğrudan ulaşan bir kanal oluşturuldu ve

dış uyaranlara, yani ışınlara yönelik insan beyninin tepkisi ölçüldü. Ancak bu yöntem, cihaz implantasyonu ve ışık penetrasyonu gibi problemler de dahil olmak üzere birçok sorun içeriyordu. Bu sorunlara rağmen 15 yıl önce yapılan çalışmalar günümüzdeki araştırmaların temelini oluşturdu.

Bu yeni tedavi yöntemi ile X-ışınları, biyolojik dokulara kıyasla ışıktan çok daha verimli ve etkili bir şekilde geçebiliyor. Ayrıca nanopartiküllerin devreye girmesiyle ışık kaynağı beynin içindeyken, tel ve elektrot da gerekmiyor.

Peki, X-Işını Nedir?

Günümüz görüntüleme yöntemlerinin temelini oluşturan ve tıp alanında yeni bir çağ açan X-ışınları 1895 yılında Alman Fizik Profesörü Wilhelm Conrad Roentgen tarafından keşfedilmiştir. X-ışınları gözle görülmeyen ve iyonizan radyasyon içeren ışın demetleridir. Görünür ışığın aksine, X-ışınları daha yüksek enerjiye sahiptir ve vücut da dahil olmak üzere birçok cisimden geçebilir. Bu neden-

le “röntgen ışınları” olarak da adlandırılır. Bu ışınlar vücuttan geçme özelliğine sahiptir. Ancak vücuttan geçerken vücudun farklı bölgelerinde farklı derecelerde değişime uğrarlar. Vücuttan geçen X-ışınları, film veya dedektör adı verilen özel algılayıcılarla tespit edilerek grafi haline getirilebilir. Tıpta X-ışınları, vücuttaki dokuları görüntüleme;

onkoloji alanında ise tedavi amaçlı kullanılır.

X-ışınları radyografik incelemeler (Röntgen filmleri), bilgisayarlı tomografi (BT), anjiyografi ve mamografi tetkiklerinde bulunur. Ultrasonografi (USG) ve manyetik rezonans görüntüleme (MRG) ise X-ışını içermeyen görüntüleme yöntemleridir.



BİLİM VE TEKNOLOJİ

Fransız Ordusunda Robotlar

Yusuf Eymen BODAKÇI

Mart ayının sonlarında, Fransız Ordusu öğrencileri robot köpeğin savaş alanındaki yeteneklerini test etti. Çokça bilinen, sarı, dört ayaklı Boston Dynamics marka “Spot” isimli robot köpek; acemi askerler tatbikat gerçekleştirirken onlarla birlikte koşuşturdu. İlk kez Fransız gazetesi Ouest-France (Fransızca) tarafından bildirildiği üzere; askeri testler, Saint-Cyr Coëtquidan Askeri Kampı’nda Fransız askeri okulu École Militaire Inter-armes (EMIA) tarafından iki gün boyunca gerçekleştirildi.



Spot’un yanında iki robot daha vardı: Shark Robotics’in çok amaçlı UGV’si (unmanned ground vehicle [insansız kara aracı]), Barakuda ve Nexter Systems’in robotu ULTRO. Her iki Fransız robotik şirketi de muharebe güçlerini geliştirmeye odaklanıyor.



Bir Coëtquidan mühendisi olan Gérard de Boisboissel, tatbikatların amacının silahsız kara robotlarının insanlarla birlikte ne kadar iyi çalıştığını, ne kadar hızlı çalıştıklarını, güvenlik açıklarının ne olduğunu ve ne kadar agresif olduklarını ölçmek olduğunu belirtti. De Boisboissel ayrıca, Ouest-France’a son tatbikatların akademinin dört öğrencisi tarafından yönetildiğini ve üç senaryo içerdiğini açıkladı: Bir kavşağı ele geçirmek için bir saldırı eylemi, gece ve gündüz koşullarında savunma ve şehir çatışması. Ekip önce robotlar olma-

dan senaryoları gerçekleştirdi, ardından nasıl bir etki yarattıklarını görmek için onlarla birlikte çalıştı. Peki, öğrenciler senaryolar sonunda ne düşünüyordu? Kapalı ortamlarda robotların faydalarını gördüklerini belirttiler. Örneğin ekip, keşifleri robotlar yaptığında daha güvende hissettiğini söyledi. Öğrencilerden biri, robotlar olmadan, keşif yaparken “vurulduğunu” (senaryo sırasında, gerçek olmayan bir silahla) ancak robotlar onun önüne geçtiklerinde hayatta kaldığını belirtti.

Dezavantajların ise robotların onları yavaşlatması ve Robot köpeğin pillerinin savaşın ortasında bitmesinin ardından dört kişilik ekibin onu sahadan taşımaya yol açması olduğunu söylediler. İdeal bir durum değil fakat yine de gerektiğinde insanlar birbirlerini savaş alanlarının dışına taşımaya yardım ediyorlar, öyleyse neden robotlar da taşınmasın?

Sonuç olarak, savaş alanına robotları dâhil etmek şimdilik biraz karışık bir duruma benziyor. Bununla birlikte, her zaman iyileştirme için fırsat vardır ve bu eğitimlerin amacı da tam olarak budur.

Neuralink Sayesinde Beyin Sinyalleri ile Bilgisayar Oyunu Oynayabilen Maymun

Mert AY

Elon Musk tarafından 2016 yılında kurulan ve en açık tanımıyla insan beynine implant edilebilir bir çip aracılığıyla beyin-bilgisayar arayüzleri geliştirmeyi amaçlayan Neuralink şirketi, çalışmalarındaki ilerlemeyi gösterme amacı ile sosyal medya üzerinden her zaman olduğu gibi son derece heyecan verici bir video paylaşarak, beyin sinyallerini elektronik sinyallere dönüştürme konusundaki uzun zamandan beri devam eden çalışmalarının sonucunda ne kadar çok yol katettiklerini gösterdiler. Neuralink’in resmi YouTube kanalında paylaşılan bu videoda, beynine Neuralink implant edilmiş bir maymunun beyin sinyallerinin nasıl ele alındığı ve beyin sinyalleri okunan bu maymunun herhangi bir kontrolcü cihaz kullanmadan iki boyutlu bir archade oyunu olan Pong’u nasıl oynadığı gösteriliyor. Videonun başında Neuralink ta-

kontrolcü tamamen ortadan kaldırılıyor. Daha sonrasında ise denek olarak kullanılan maymun sadece ekrandaki oyuna bakarak beyin sinyalleri ile Pong oyununu oynamayı başararak geleceği fazlasıyla merak edilen beyin-bilgisayar bağlantısını kuran arayüzlerin ilk örneklerinden biri oluyor ve son derece önemli bir gelişmeye imza atılıyor.

Neuralink İnsanların Hayatını Nasıl Etkileyebilir?

Tabii ki Neuralink’in bize sağlayacağı tek şey herhangi bir kontrolcü kullanmadan bilgisayar kullanabilmek değil. Hatta Neuralink’in sağladığı bu ilginç deneyim, şirketin asıl amacı bile değil. Çünkü Neuralink’in asıl kullanılmak istendiği alan felçli insanların tekrardan hareket edebilmelerini sağlamak gibi daha çok tıbbi ça-



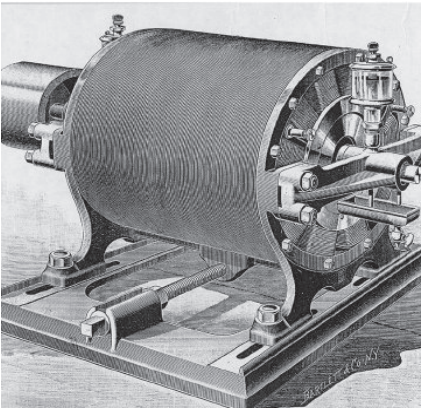
rafından beyin sinyalleri okunan maymunun, ekrandaki Pong oyununu elektronik bir kontrolcü ile oynadığı gösteriliyor. İkinci aşamada ise araştırmacılar kontrolcünün kablusunu maymunun haberi olmadan keserek kontrolcüyü devre dışı bırakıyorlar ve kesintiden haberi olmayan maymunun kontrolcünün çalışır durumda olduğunu düşünerek oyunu oynamasına devam etmesini sağlıyorlar. Videonun üçüncü ve son kısmında ise

alışmalar. Şu anki kullanım alanı kısıtlı olsa da sonraki aşamada yani insan kullanımına geçildiğinde, kapsama alanı büyük ihtimalle felçli insanların herhangi bir harekete ihtiyaç duymadan teknolojik aletleri kullanabilmelerine kadar genişleyecek. Daha sonrasında ise asıl amaç olan felçli insanların hareket edebilme yeteneklerini yeniden kazanmaları için çalışmalar yapılmaya başlanacak.

Nikola Tesla: Çağının Anlaşılmamış Dehası

Zeynep POYRAZ

Mühendis ve fizikçi Nikola Tesla; elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve uygulamasında onlarca girişim yaptı. İlk alternatif akım (AC) motorunu icat etti ve AC üretim ve iletim teknolojisini geliştirdi. Ünlü ve saygın olmasına rağmen, ilk işvereni ve baş rakibi Thomas Edison’un aksine bol icatlarını asla uzun vadeli finansal başarıya dönüştüremedi. Eğer o olmasaydı; telsiz, otomatik ateşleme, telefon, alternatif akım güç üretimi ve iletimi, radyo ve televizyon hayatı-

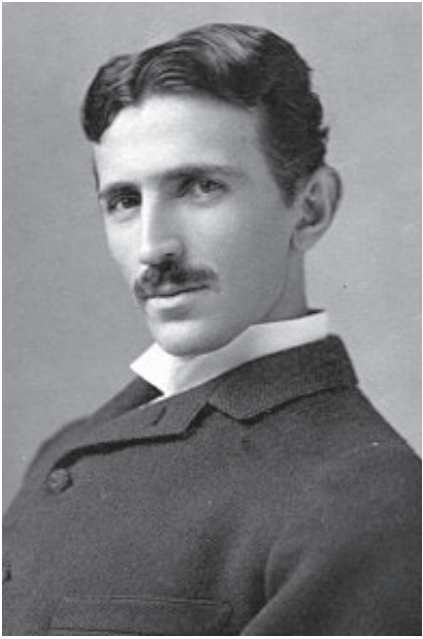


mızda olmazdı.

Tesla’nın Gençliği

Nikola Tesla, 1856’da Hırvatistan’ın o zamanlar Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun bir parçası olan Smiljan kentinde doğdu. Babası Sırp-Ortodoks Kilisesinde rahipti ve annesi ailenin çiftliğini yönetiyordu. 1863’te Tesla’nın kardeşi Daniel bir binicilik kazasında öldü. Otobiyografisinde ağabeyini ve onun ölümünü şöyle anlatır: “Olağanüstü derecede yetenekli bir erkek kardeşim var, biyolojik araştırmanın açıklamakta yetersiz kaldığı o nadir bulunan zeka fenomenlerinden biriydi. Erken yaşta ölümü ebeveynlerimi tesellisi mümkün olmayan bir acı içinde bıraktı. Bu trajik sahneye (kardeşinin ölümüne) bizzat şahit olmuştum ve üzerinden yıllar geçmesine rağmen hiçbir şekilde gözlerimin önünden gitmiyor. Onun başarılarının karşısında benim her çabam sönük kaldı. Övgüye değer bir şey yaptığımda bu sadece ailemin kayıplarının acısını daha şiddetli yaşamasına sebep oldu, o

kadar.” Kaybın şoku, hayat boyu süren akıl hastalıklarının ilk belirtileri olan hayali görüntüler gördüğünü bildiren 7 yaşındaki Tesla’yı ömrü boyunca etkiledi. Bu durumunu acayip ve kendisine has bir



hastalık olarak açıklamıştır.

Tesla oldukça ilginç bir karakterdi, etrafındakilere garip gelen pek çok özelliği vardı. Örneğin takı görmekten hiç hoşlanmazdı. Bir inci görmek bile onun kriz geçirmesine sebep olabilirdi fakat kristallerin ışıltısına hayranlıkla bakardı. Sadece şeftaliyi görmek bile ateşini çıkarabilirdi ve sıvı dolu bir kaba küçük kareler halinde kesilmiş kâğıt parçaları attığında hep ağzında berbat bir tat hissedirdi. Yürüyüş yaparken daima adımlarını sayardı. Yemeğini çorba kaselerininin, kahve fincanlarının, yiyeceklerin hacmini hesaplayarak yedi. Üç sayısına takıntılıydı.

Nikola Tesla, Graz Teknik Üniversitesi’nde matematik ve fizik; Prag Üniversitesi’nde felsefe okudu. 1882’de bir yürüyüş sırasında fırsatız bir AC motor fikrini ortaya attı ve yolun kumunda dönen elektromıknatıslarının ilk çizimlerini yaptı. O yıl daha sonra Paris’e taşındı ve Continental Edison Company ile doğru akım (DC) enerji santrallerini tamir etme işi buldu. İki yıl sonra Amerika Bir-

leşik Devletleri’ne göç etti.

Nikola Tesla ve Thomas Edison

Tesla, 1884’te New York’a geldi ve Thomas Edison’un Manhattan Genel Merkezinde mühendis olarak işe alındı ve ikili kısa bir süre sonra güçlü bir şekilde yan yana çalıştılar. Bununla birlikte birkaç ay sonra Tesla ve Edison, tarihçilerin inanılmaz derecede farklı kişiliklerine yordduğu çelişkili bir ticari-bilimsel ilişki nedeniyle yollarını ayırdı. Edison, pazarlama ve finansal başarıya odaklanan bir güç figürü iken; Tesla iş dehası değildi ve bu alanda savunmasızdı. İkisinin arasındaki farklar bununla sınırlı da değildi. Tesla’nın görsel hafızası vardı bu sayede görüntüleri ve nesneleri çok hassas bir şekilde hatırlayıp karmaşık 3B nesneleri doğru bir şekilde görselleştirebiliyordu ve bu sayede birkaç ön çizim kullanarak çalışan prototipler oluşturabilirdi. Onun aksine Edison, daha çok eskizci ve tamirciydi. Edison 1.093 patente sahipti ve buna karşın Tesla 300’den az patente sahipti. Elbette, Edison’un icatları tasarlamasına yardımcı olan bir grup asistanı vardı ve bu patentlerden bazılarını da onlar satın almıştı.

Edison, Tesla’nın AC elektrik enerjisi iletim sistemini “pratik değil” olarak nitelendirdi. Bunun yerine, daha basit ancak daha az verimli DC sistemini öne sürdü. Tesla’nın fikirleri genellikle o

dönem için pazar talebi olmayan teknolojilerdi. Türünün ilk örneği olan Niagara Şelaleleri’ndeki alternatif akım motoru ve hidroelektrik santrali dünyayı gerçekten elektriklendirdi. Tesla; sesleri, görüntüleri ve hareketli resimleri kablusuz olarak aktarabilen bir sistem üzerinde yıllarca çalıştı. Fikirleri onu futurist yaptı. Daha sonra radyo, telefon, cep telefonu ve televizyonda kullanılan Tesla bobini icat etti ve patentini aldı.

İleri Yaşamı

Tesla’nın AC sistemleri ülke-ye uzun mesafeli güç sağlamak için çözüm arayan Amerikalı mühendis ve iş adamı George Westinghouse’un dikkatini çekti. Tesla’nın icatlarının bunu başarmasına yardımcı olacağına inanarak, patentlerini 1888’de Westinghouse Corporation’dan nakit ve hisse olarak 60.000 dolar karşılığında satın aldı.

Alternatif akım sistemine hal-kin ilgisi arttıkça, Tesla ve Westinghouse, doğru akım sistemini ülkeye satma niyetinde olan Thomas Edison ile doğrudan rekabet eder hale geldi. Edison ayrıca AC gücüne olan ilgiyi baltalamak amacıyla olumsuz bir basın kampanyası başlattı. Bütün bunlar boyunca Tesla çalışmalarını sürdürdü ve bugün hala radyo teknolojisinde kullanılan kablusuz teknolojinin temelini oluşturan “Tesla bobini” de dahil olmak üzere birkaç icadın daha patentini aldı. Chicago’daki

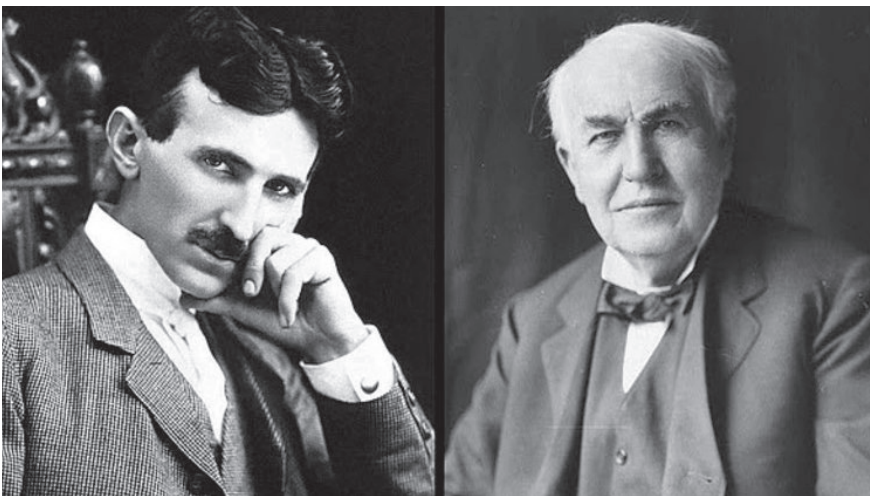
1893 Dünya Kolomb Sergisi’nde Tesla AC sisteminin gösterilerini yaptı. İki yıl sonra, 1895’te Tesla, Niagara Şelaleleri’nde Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ilk AC hidroelektrik santrallerinden birini tasarladı. Sonraki yıl New York ve Buffalo şehrine güç sağlamak için kullanıldı. Bu başarı dünyada geniş çapta ses getirdi. Tesla’nın icatları, modern güç ve iletişim sistemlerinin bel kemiğidir ancak



birçok icadına ve patentine rağmen 1943’te yoksul bir adam olarak ölmüştür.

Ölümü

Nikola Tesla; zihinsel sağlığı zayıflasa bile yeni icatlar üzerinde çalışarak, son on yıllarını bir New York otelinde geçirdi. Titizliğe olan takıntısı dehanın tuhafırlıkları olarak göz ardı edildi. Son yıllarını şehrin güvercinlerini besleyerek geçirdi. Tesla, 7 Ocak 1943’te odasında ölü bulundu. Alternatif akım sistemi ise 20. yüzyılın lider güç sistemi haline geldi ve o zamandan beri dünya standardı olarak kaldı.



TARİH

TÜRK KÜLTÜRÜNDE VE OSMANLI’DA DİNİ MÜSAMAHA

Umut Çiçek

4 — Bir Yahudi muhacirin vaziyeti tasviri:

İspanyadan Türkiyeye göç eden Musevilerin hallerini o zamanın yazarlarından biri şöylece tasvir ediyor: “Ecdadının izlerini takibeden Sultan Bayezid, Alların köleleri olan Hazreti İbrahimin zürriyetini iyi kabul etti ve bâzı kıralların yaptıkları gibi onları huzurundan kovmadı. Şayet bu (Bayezidin muamelesi) olmasaydı, İspanya, Aragon, Portekiz ve Sicilyadan kovulmuş olan Yahudilerin artığı ve İsrailin hâtırası mahvolacaktı.... Türkiye kralı olan Sultan Bayezid, İspanya kralının Yahudilere yapmış olduğu fenalığı ve onların ayak basacak yer aradıklarını işiterek, merhamete geldi ve (vilâyetlere) yazdığı mektupta, yüksek memurlardan hiçbirinin Yahudileri kovmağa kalkışmamasını ve onları güler yüzle ve iyi kabulle karşılamalarını ve aykırı hareket edenlerin ölüm cezasına çarptırılacaklarını emretmişti” (1).

Müsamaha ve tolerans kelimeleriyle aynı manada olan hoşgörü, “başkalarının değer verip savundukları görüş, düşünce ve duyguları bizimkilerle çelişse dahi anlayışla karşılamak, onlara tahammül etmek ve katlanmak” olarak tanımlanabilir.

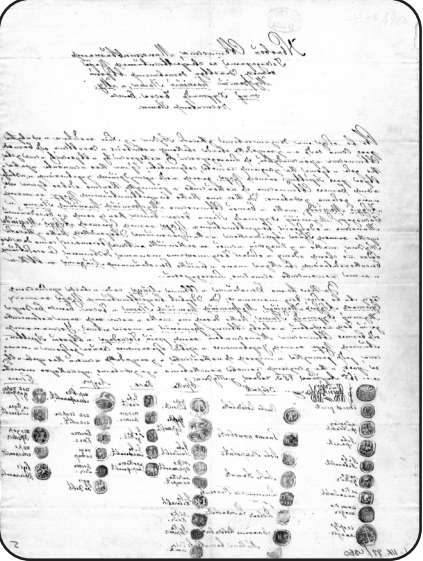
Türkler, kültürlerinin temel karakteristiklerinden birini oluşturan hoşgörüye merkezi bir değer atfetmişlerdir. Farklı kültür ve inanç mensuplarıyla birlikte hatta aynı yönetim altında uyum ve iş birliği ile, hayatlarını hoşgörü anlayışı çerçevesi içerisinde sürdürmüşlerdir. İslamiyeti kabul ettikten ve Anadolu’yu kendilerine vatan edindikten sonra hoşgörü, eşitlik, adalet, insan sevgisi gibi temel değerlerini İslami inanç ve prensiplerle harmanlayıp kısmen de yeni yerleşim yerlerindeki çeşitli kültür ve gelenekleri bu sürece katarak kendilerine özgü bir İslami yorum ve anlayışı da oluşturmuşlardır. Böylece tarihsel köken itibarıyla Türk toplumunun temel değerlerinden biri olan hoşgörü anlayışı, çeşitli faktörlerin etkisiyle Türklere özgü bir karakter kazanmıştır. Her şeyden evvel çeşitli inanç, kültür ve yaşam biçimlerine saygılı olma anlamındaki hoşgörü anlayışı, toplumsal istikrar ve dayanışmaya katkı sağlayarak sistemsel bir bütün olan toplumun varlığını sürdürmesinde önemli bir işlevi de yerine getirmiştir.

İnsan sevgisi, onun hak ve hürriyetlerine saygı gösterilmesi ve bununla ilişkili din ve vicdan hürriyeti; Türkler arasında yaygın bir şekilde yaşamış ve birçok tarihi belge bu anlayışa şahitlik etmiştir. Mesela Jean-Jacques Rousseau, Emil isimli çalışmasında Türklerin oluşturdukları çeşitli yardım kuruluşları vasıtasıyla fakirliği önlediklerini ve kendi

dinlerinden farklı inanç grubuna mensup olanlara bile kapılarını açmak suretiyle ne kadar hoşgörlü bir tavır sergilediklerini belirtmektedir.

Selçuklu Sultanı Melikşah’ın hoşgörlü yönetimi ile ilgili olarak Ermeni tarihçisi Meteos, Sultan’ın yüreğinin Hristiyanlara karşı iyiliklerle dolu olduğunu vurgulayarak dini azınlıklara Sultan’ın çok iyi muamele ettiğini belgelemektedir. Yine aynı tarihçi, Ermenilere Melikşah’ın refah, barış ve mutluluk getirdiğini sözlerine eklemektedir.

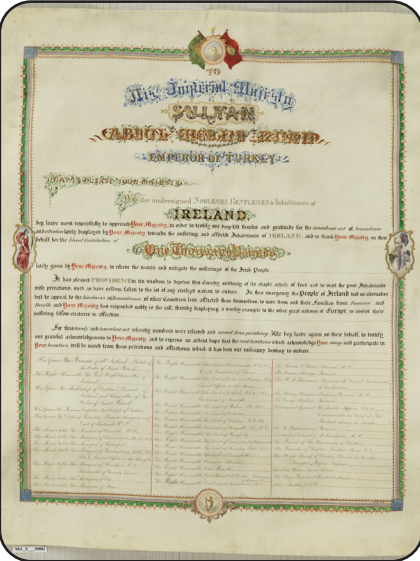
Türk milletinin hoşgörsünü en iyi ortaya koyan diğer bir belge de Ermeni terör örgütlerinin Türklere karşı ayaklandıkları bir sırada yayımlanmış makalelerdeki Ermenilerin görüşleridir. Bu görüşler, Ermeni “Dadjar Dergisi”nde yayımlanmıştır. Burada yayımlanan makaleler Fransızca “A Qui la Faute? Aux Partis Révolutionnaires Arméniens” (Hata Kimde? Ermeni İhtilalci Partilerinde) adı ile 1917’de kitaplaştırılmıştır. Bu kitabın sonundaki bir paragrafta şu tespitlerin altı çi-



Türk tarihine hoşgörü açısından bakıldığında, Türklerin İslamiyeti kabul etmeden önce de yaşadıkları Orta Asya’da ve gittikleri yerlerde yabancı ırklara ve dinlere karşı gösterdikleri anlayış ve hoşgörü ile tanınmış oldukları kabul edilmektedir. Bunun en belirgin kanıtı, değişik ırklardan ve dinlerden olan insanların yan yana, kimi kez de aynı devletin tebaası olarak uyum içinde birarada yaşamaları, kültürel kimliklerini kayıp etmemeleridir. İslamiyetin kabulünden sonra da Türklerin yeni yurt edindikleri Anadolu’da kendi düşünce yapılarına, hoşgörlü yaşayışlarına ve toplumsal hayatlarına uygun bir İslami yoruma ve uygulamaya yöneltikleri, gerçekleştirdikleri çok boyutlu bir sentezle kendilerine özgü tarikatlar oluşturdukları görülmektedir. Geleneksel Türk hoşgörsü, Anadolu’daki eski kültürlerin ve egemenlik altına alınan topluluklardan gelen, Bizans İmparatorluğu ve Haçlı Seferleriyle başlayıp ticaret alanında gelişen Avrupa ilişkileriyle desteklenen birtakım yeni etkenlerin sonucunda, Selçuklu döneminde başka ülkelerde görülmeyen boyutlara ulaşmıştır. Bu hoşgörünün ilk çarpıcı örneği Melikşah’ın kişiliğinde belirmektedir. O dönemin Ermeni tarihçisi Mateos, sultanın yüreğinin Hristiyanlara karşı iyilikle dolu olduğunu vurgulayarak, birçok kent ve kasabanın bu nedenle kendiliklerinden onun yönetimi altına geçtiklerini ve Suriye gezisinde geçtiği yerler halkının ona “baba” gözüyle baktıklarını anlatmaktadır.

zilmektedir: “Ermeni; 600 yıldan beri, hangisi olursa olsun, dünyanın başka yönetimi altında, başka hiçbir millet tebaasının ne gördüğü ne tanıdığı geniş bir sosyal ve dini hürriyetten yararlanarak Türkiye’nin toprağında Türk ile yan yana yaşadı.”

Sultan II. Bayezid, “Benim ülke-min kapıları, dünyanın neresinde zulüm gören insanlar varsa onlara açıktır.” diyerek Yahudileri 1492 yılında ülkesine kabul etmiş ve yok olmalarını önlemiştir. İspanya’dan Türkiye’ye göç eden Musevilerin hallerini o zamanın yazarlarından biri şöylece tasvir ediyor: “Ecdadının izlerini takip eden Sultan Bayezid, Allah’ın köleleri olan Hazreti İbrahim’in zürriyetini iyi kabul etti ve bazı kralların yaptıkları gibi onları huzurundan kovmadı. Şayet bu (Bayezid’in muamelesi) olmasaydı; İspanya, Aragon, Portekiz ve Sicilya’dan kovulmuş olan Yahudilerin

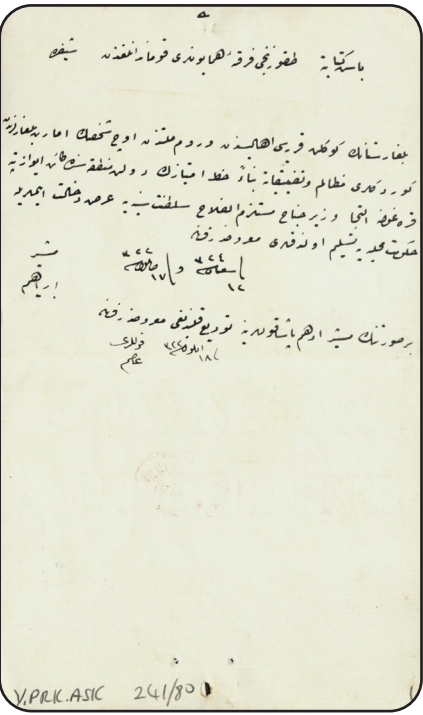
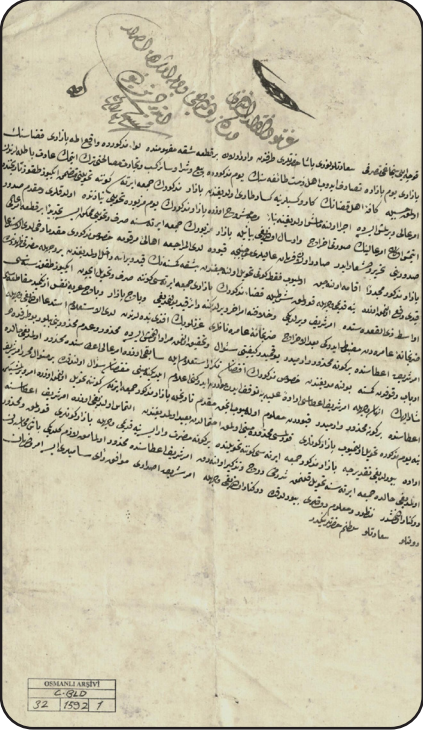


artığı ve İsrail’in hatırası mahvolacaktı. Türkiye kralı olan Sultan Bayezid, İspanya Kralı’nın Yahudilere yapmış olduğu fenalığı ve onların ayak basacak yer aradıklarını işiterek merhamete geldi ve (vilâyetlere) yazdığı mektupta yüksek memurlardan hiçbirinin Yahudileri kovmaya kalkışmamasını, onları güler yüzle ve iyi kabulle karşılamalarını ve aykırı hareket edenlerin ölüm cezasına çarptırılacaklarını emretmişti.”

Bunların haricinde; Osmanlı Devleti gayrimüslim vatandaşları için pazar kurulma gününü onların tatil gününe denk getirecek kadar hassas, kendisinden binlerce kilometre uzakta olan İrlanda’da kıtlık yaşanırken oraya gemilerle erzak gönderip para yardımı yapacak kadar yardımsever ve Hristiyan ahalinin hizmetine sunmak için kilise inşa edecek kadar din hürriyetine riayet eden bir idare anlayışına sahipti. Bu bahsettiklerimi ihtiva eden devlet arşivi belgeleri şunlardır:

Hicri 06.04.1232 (Miladi 23.02.1817) tarihli; Adapazarı’nda kurulan pazar, reayanın tatil günü pazar gününe tesadüf eylediğinden alışverişin temini için cumartesi pazar kurulması muvafık olacağı hakkında Kocaeli ve Hüdavendigar mutasarrıflarına ve Adapazarı naibine hüküm.

Hicri 05.02.1265 (Miladi 31.12.1848) tarihli, Sultan Abdülmecid’in kaht felaketine yardım olarak bin altın göndermesi sebebiyle İrlanda asilzadegânı ve ahalisi tarafından yazılan teşekkürname.



Hicri 21.08.1324 (Miladi 10.10.1906) tarihli, Bulgaristan’da oturan Rumlardan üç şahsın Bulgar zulmünden kaçarak Devlet-i Aliyye’ye iltica etmeleri.

Hicri 27.09.1269 (Miladi 04.07.1853) tarihli, Bosna’da inşa olunan kiliselerden dolayı varid olan teşekkür.

İşte bu belgeler, Osmanlı Devleti’nin dini inanca bakmaksızın herkese hürmetkâr davrandığına ve müsamaha gösterdiğine dair birer delildir.

DÜNDEN BUGÜNE KIRIM

İlayda Karul



Güneybatı Karadeniz ve Kuzeydoğu Azak deniziyle çevrili, 9 kilometre genişliğinde ve 20 kilometre uzunluğundaki bir berzahla karaya bağlanan Kırım yarımadası, 27.000 km² genişliğindedir. Eskiden Ukrayna topraklarına Perekop yarımadası ile bağlanmakta olup yapılan kanalla Ukrayna ile fiziki bir bağlantısı kalmamıştır. Kırım’a halk arasında Yeşilada ismi de verilmiştir. Antik çağdan erken modern döneme kadar Taurya Yarımadası olarak anılmıştır. Kırım ekonomisi tarım, balıkçılık, madencilik ve turizm ağırlıklıdır. 430’dan sonraki yıllarda, Atilla’nın amcası Aybars’ın hâkimiyetine giren Alanlar’ın, Sudak ve Aradav şehirlerini almasıyla Kırım Yarımadası’nın Türk tarihiyle yolları kesmiştir. Hun Türk İmparatorluğu’nun yıkılmasından sonra; Kuban, Azak ve Don nehri ağız-

larında çeşitli Türk boyları ve bunların arasında Bulgar Türkleri oturuyordu. 6. yüzyılın ikinci yarısında Avarlar ve diğer Türk boyları akın etmeye başlamıştır. 7. yüzyılda Kırım’ın bozkırları, Hazar Türklerinin idaresine geçti. Kırım, 8. yüzyılda ise Hazarların bir vilayeti oldu. 1083’te bu küçük Türk devleti halâ yaşıyordu. Selçuklu Emir-i Hüsameddin Çoban, 1221’de Kırım seferinde; bu Hazar bölgesindeki, Sudak çevresindeki Kıpçaklar ve onların müttefiki Ruslarla savaşımıştır. Hazarlardan sonra Peçenekler, daha sonra da Kıpçaklar, komşu bozkırları ve Kırım’ı alarak buraya yerleştiler. Kültürlerini bugün de koruyan Karaim Türkleri, Hazarlardan gelmektedir.

Cengiz Han’ın torunu Batu Han, 1227 -1256 yılları arasında büyük bir ordu ile Doğu Avrupa’yı alıp Altın Orda Devleti’ni kurdu. Sonra gelen küçük kardeşi Berke Han’ın (1256-1266) Müslümanlığı kabul etmesiyle, ülkede İslam yayılmaya başlamıştır. Berke Han, zamanında Altın Orda’nın en parlak devrini yaşatmıştır. Özbek Han zamanında(1313-1340) İslâm dini, bütün kuvvetlendi. 1239’da Altın Orda (Kıpçak Hanlığı) gelince, kıyıları dı-

şında bütün Kırım yarımadası bir Türk ülkesi halinde geldi. Kuzeyde Hazarlar ve Kıpçaklar zamanında Kırım limanları, iç muhtariyetlerini korumak şartıyla yüzyıllar boyu Bizans’a bağlı kaldılar. Fakat Karadeniz ticareti, Venediklilerin 1261’de Mihail Paleologos’a yardımlarına karşılık Cenevizlilerin eline geçti. Fatih Sultan Mehmet, 1475’te Gedik Ahmet Paşa komutasında kuvvetli bir donanma gönderip Kefe’yi ve Kırım sahillerindeki Cenevizlilere ait bütün limanları fethetti. Cenevizliler tarafından hapse atılan Mengli Giray, kurtarılıp hanlığa getirilerek Osmanlı sultanına tâbi olmayı kabul etti. Mengli Giray ile yerleşen Kırım Hanlığı, ilk defa 1484’te Sultan II. Bayezit’in Akkirman Seferi’ne katılarak işbirliği yapmıştır. Fakat Rusya, 1736’da Kırım Yarımadası’na girerek Bahçe Saray’da iki bin evi ve Han Sarayı’nı yakmış. Daha sonra da son Kırım Hanı Şahin Giray’ın Rusya’ya kaçıp onlara sığın-duğundan 1774’te Kaynarca Antlaşması ile Rusya, Kırım’ın istiklalini ve taraf-sızlığını Osmanlı Devleti’ne kabul ettirip 1783’te de Kırım’ı ilhak etmiştir. 1917’de Kırım Türkleri bağımsızlıklarını ilan edip devlet kursalar da 1920

sonlarında ihtilal kuvvetleri gelince durum değişmiştir. I. Dünya Savaşı’ndan sonra 19 Ekim 1921’de Muhtar Sovyet Cumhuriyetleri arasında katılmıştır.

Mayıs 1944’te, II. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla işbirliği yaptıkları mazeretiyle tüm Tatarlar Kırım’dan, Sibirya ve Orta Asya’ya sürgün edilir. Bu şekilde Kırım büyük oranda Ruslaşmış olur. Stalin tarafından uygulanan ve insanların yollarda kıymıyla sonuçlanan tehcirin hatıraları ise Tatarlarda unutulması zor acılara sebep olmuştur. “Büyük Sürgün” olarak anılan hadise-nin neticesinde birçok Kırım Tatarının hayatını kaybettiği bilinmektedir. Sürgündeki Tatarların yer değiştirmelerine dönük ağır kısıtlamalar iki yıl sonra hafifletilmişti. Fakat Kırım’a dönüş için verilen izin uygulanması, Sovyet makamlarına başvurulmasına rağmen zor ya da imkânsız olmaya devam eder. Tatarlar, Glasnost –açıklık anlamına gelen ve Sovyetler Birliği’nin son döneminde Mihail Gorbacov’un liderliğinde ülkede ekonomik sorunlara son vermek amacıyla uygulanmış politikaların tümüne verilen ad- döneminde Kırım’a dönme-yerleşmeye başlar ancak yerel makamlar ülkeye geri dönüşü engellemeye devam eder.

1920’lerde kurulan Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, 1946’da vilâyet (oblast) hâline getirilerek 1954’te Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’ne bağlanır. Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle Otonom Kırım Cumhuriyeti kurulur, ancak yeni hükümet geri dönen Tatarları yönetime almaz. 11 Mart 2014’te Rus veya AB yanlısı topluluk-ların gösterileriyle başlayan süreçte, Rus yanlısı Otonom Kırım Cumhuriyeti Meclisi bağımsızlık ilan eder. Beş gün sonra, Tatarlar tarafından büyük ölçü-de boykot edilen referandum ile Kırım, Rusya Federasyonu’na katılır.

Günümüzde Rusya ile birlikte Ab-hazya, Dağlık Karabağ Cumhuriyeti, Ermenistan, Gana, Güney Osetya, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Uganda, Belarus ve Afganistan; Kırım’ı Rusya’nın bir parçası kabul eder. Kalan ülkeler ise Kırım’ı Ukrayna’nın parçası olarak kabul etmektedir. Kırım günümüzde Rusya’nın fiili egemenliği altındadır. 2,3 milyon Kırımının büyük çoğunluğu kendilerini ‘Rus’ olarak tanımlıyor ve Rusça konuşuyor. 2001’deki nüfus sayımına göre, nüfusun %58’i Rus, %24’ü Ukraynalı, %12’si ise Tatar’dır.



TARİH

CUMHURİYET VE GELİŞEN EĞİTİM

Zelal İmğa

Toplumsal yapıyı etkileyen önemli unsurlardan biri de eğitimidir. Eğitim, bireyin yaşamını düzenleyen bir süreç olarak karşımıza çıkar. Eğitim kavramı, en geniş biçimde sosyalleşme ile aynı anlamda kullanılmakta ve bireyin yaşamının bir parçası olmaktadır.

Cumhuriyetimizin kuruluşuyla başlatılan eğitim hamlesi de ülkemizin çağdaşlaşmasında önemli bir etken olmuştur. Hem toplumsal hem de bireysel yaşamın önemli bir parçası olan eğitime, Cumhuriyet Dönemi içerisinde talep artmıştır. Artan eğitim talebiyle birlikte; okul, ders araç-gereci ve öğretmen sayılarında da büyük artışlar gerçekleştirilmiştir.

Okulların Milli Eğitim Bakanlığına Bağlanması

Cumhuriyet öncesi eğitim kurumları milli olmaktan uzaktı. Okullar, üç ayrı biçimde mahalle mektepleri, medreseler, tanzimat okulları, kolejler ve azınlık okulları olarak yapılmıştı. Eğitim alanında bir birlik yoktu ve görülen ideoloji-



ler ve yetiştirilen öğrencilerde de büyük bir farklılık vardı. 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler kaldırıldı ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki bütün okullar, Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı. Böylece eğitim kurumları bir çatı altında toplandı.

Eğitimin Niteliğini Geliştirme

Cumhuriyet Dönemi'nde Heyet-i İlmiye ve Eğitim Şûrası adı altında eğitim toplantılarında eğitimin niteliğini geliştirmeye yönelik konular tartışılmış ve bazı temel ilkeler tespit edilmiştir. Bu toplantılardan ilki 1921 yılında, Ankara'da Kurtuluş Savaşı sırasında yapılan 1. Maarif Kongresidir. Kongrenin amacı okul ve öğrenci mevcudunu tespit etmek, bu konuda yapılması gereken çalışmalarını belirlemek ve eğitime milli bir yön vermektir. Kongreye ülkenin her yanından gelen 250'den fazla öğretmen katılmıştır. Kongrede; 1-Halkı eğitmenin devletin en önemli ve en verimli görevinin olduğu, 2-Köy öğretmenlerinin yetiştirilmesi, 3-İlkokul ve ortaöğretim programlarının düzenlenmesi, kararları alınmıştır.

Eğitimin Yaygınlaşması: Harf Devrimi

Okuryazar oranını yükseltmek, öğretimi kolaylaştırmak ve Türkçeyi



ortak dil yapmak amacıyla 1928 yılında Latin temelli yeni alfabe kabul edilmiştir. Arap yazısı, İslam kültürünün ayrılmaz bir parçası sayıldığı için bu yazının terk edilmesi aynı zamanda Türk ulusal kimliğinin laikleşmesi ve öz benliğini ortaya çıkarması anlamına geliyordu. Türkçenin yabancı dillerden arınması ve yanlış kullanımının önüne geçilmesi amacıyla 1932'de de Türk Dil Kurumu kurulmuştur.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim alanındaki ana hedefleri okuryazar nüfusu arttırmak, okullar yaptırmak, okulları gerekli araç gereçlerle doldurmak ve öğretmen yetiştirmek olmuştur.

Bu çalışmalarla birlikte eğitimin temelleri atılmış ve düşünebilen, özgür ve vatansever bir gençlik bırakma yolunda emin adımlarla ilerlenmiştir. Osmanlı dönemine oranla okuma yazma oranında artış yaşanmış, eğitim birliği ile birlikte öğrenciler arasında eşitliği sağlama adımları atılmış, dilimiz ve tarihimiz özgürlüğünü kazanmıştır. Günümüz gençliği olarak bize de temelleri sağlam atılmış olan bu eğitim sistemini olabilecek en iyi hale getirmek ve geleceğimize sahip çıkmak düşer. Umarız ki gelecekte biz de böyle güzel anılacak başarılarla imza atarız.



TÜRKİYE'DEKİ SOYDAŞLARIMIZ: KAZAK TÜRKLERİ

Furkan Pilavcılar

Bu ayki yazımızda ülkemize göç eden Kazak Türklerinden bahsedeceğiz. Ayrıca onların her yönden kültürlerine de değineceğiz. Sözü fazla uzatmayalım ve konumuzu işlemeye başlayalım.

Kazak Türkleri Kimlerdir?

Kazaklar, ülkemizin Kıpçak koluna bağlıdır. 15. yüzyılda Deşt-i Kıpçak'tan göç etmeyen Kıpçak Türklerine “Kazak” adı verilmiştir.

Günümüzde yaşadıkları yerleri açıklayacak olursak Kazakistan'dan sonraki en çok Kazak Türkü nüfusunun bulunduğu yer Doğu Türkistan'dır. Uygur Türkleri ile beraber yaşamaktadırlar. Bu iki ülke dışında ise Özbekistan, Rusya, Kırgızistan ve Türkiye gibi ülkelerde bulunmaktadır.

Şiveleri

Kazak Türkçesi; Türkçenin Kıpçak koluna ait, özellikle Kırgız Türkçesine çok benzemektedir. Bu iki boyun benzerlikleri atasözlerine dahi konu olmuştur.

Bir atasözünde, “Kazak-Kırgız bir tuvgan.”, Kazak ve Kırgızların bir doğduğu ve yaratıldığı anlatılmaktadır. Aynı zamanda, Türkiye Türkçesi ile de benzerlikleri bulunmaktadır.

Örnek verecek olursak Kazak Türkçesindeki “j” harfleri, Türkiye Türkçesinde “y” harfine dönüşmektedir ve Kiril alfabesi ile yazılmaktadır ama önümüzdeki yıllarda Latin alfabesine geçilmesi düşünülüyor. Bu konu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmakta hatta Türkiye'deki bazı akademisyenler de bu çalışmalarını incelemektedir.



Kazaklar Neden Ülkemize Göç Etti?

Kazak Türklerinin ülkemize gelmesi, Çin'in Doğu Türkistan'a yaptığı baskıya dayanamamalarıyla başlamıştır. 1940'lı yıllarda önce Hindistan'a, 1952'den itibaren de Türkiye'ye göç etmişlerdir. Bu olaylardan sonra, bazı araştırmacılar Kazak Türklerini dünyaya tanıtmayı amaçladı. Ankara Üniversitesinden Saadet Çağatay, bu konudaki ilk adımı atmıştır. Keşmir'den gelen bir grup Kazak ile onların şiveleri hakkında çalışmıştır. Sadece Türkler değil, yabancı araştırmacılar da bu konuya ilgi göstermiştir. İngiliz gazeteci Lias Godfrey tarafından yayımlanan “Kazak Göçü” adlı eser, tam da bu konuyu ele alıyordu. Göç eden ilk grup, Kayseri'nin Develi ilçesine yerleştirilmiştir. İlerleyen zamanlarda göç edenlerden bazıları Niğde'de, bazıları da Ankara'da yaşamayı tercih etmiştir. Niğde'nin Ulukışla ilçesine bağlı olan Altay köyünün nüfusunun Kazak Türkleri oluşturmaktadır. Aynı Kırgız Türk-

lerinin köyüne, göç ettikleri yerin adı verilmesi gibi; Kazak Türkleri de Altay bölgesinden göç ettiği için köyün adı “Altay” olarak belirlenmiştir. Günümüzde yaşadıkları yerler Altay köyü ve Kayseri ile sınırlı değil. İstanbul, Ankara gibi büyük şehirler başta olmak üzere, birçok ilde Kazak Türkü vardır. Anavatanlarından uzakta olsalar da, kültürlerini devam ettirmeyi başarmışlardır.

Kazaklarda Yemek Kültürü

Türklerin milli içkisi olan kımız,



günümüzde Kazaklar tarafından da tüketilmektedir. Kımız, kısarak süütün biraz mayalanması ile elde edilen yararlı bir içecektir. Onlar da çay içmeyi sever fakat bizden biraz daha farklı bir şekilde pişirir ve sunarlar. Ayrıca, at eti yerler hatta bu etten sucuk yaparlar. Bizdeki pişiy

benzeyen bir yiyecek olan boursak da Kazak Türklerinin sevdiği yiyecekler arasındadır.

Kazaklarda Müzik

Bağlamanın atalarından biri olarak görebileceğimiz dombra, Kazak Türklerinin vazgeçilmezidir. Onlarca yıl önce bestelenmiş eserler bile günümüzde dinlenmektedir. Dombra haricinde kopuz, ağız kopuzu, kıl kopuz vb. aletler Kazaklar tarafından kullanılmaktadır.

Yıllardır beraber yaşadığımız Kazak Türkleri, bizden çok farklı olmamakla beraber çok da benzer değildir. Fakat aradan geçen zaman zarfında bize ayak uydurabilmişlerdir. Ulupamir'deki Kırgız Türklerini sahiplendiğimiz gibi Kazak Türklerini de sahiplendik. Alaş Orda Hareketi mensubu Kazak Türkü Mustafa Çokay'ın, “Her Türk'ün iki vatani vardır: Birincisi kendi doğduğu topraklar, ikinci ise Türkiye'dir.” sözü de bizim bu konudaki duyarlılığımızı gösteriyor. Diğer bölgelerde yaşayan ve yabancı devletlerin baskısı altında yaşamaya çalışan Türklere de sahip çıkılması gerekiyor. Bir başka yazımızda görüşmek dileğiyle...



AKADEMİ

UĞUR DÜNDAR İLE RÖPORTAJ

Merve Eren: Merhaba, biz Vefa Lisesi öğrencileri tarafından hayat bulmuş, aylık yayımları okurlarımıza sunan GazeteVefa komitesiyiz. Bugün GazeteVefa moderatörlüğünde, bizlerle aynı sıralarda dirsek çürütmüş ve Türk medyasında büyük bir yer edinmiş Uğur Dündar ile söyleşi gerçekleştireceğiz. Öncelikle hoş-geldiniz.

Uğur Dündar: Hoşbulduk, sevgili Vefalılar.



Merve Eren: Medyada fazlasıyla adını duyuran birisiniz. Gerek söylemlerinizle gerek yazılarınızla ya da da programlarınızla bir şekilde kitlelere dokunabiliyorsunuz. Ama bugün biz, sizi sizden dinlemek istedik. Uğur Dündar kimdir, kendinizden kısaca bahsedebilir misiniz?

Uğur Dündar: 1943 yılında İstanbul'da doğdum. Babamın memuriyeti nedeniyle Çanakkale ve Tekirdağ'da bulunduk. Sonrasında ailecek tekrar İstanbul'a geldik. Karagümrük Ortaokulundan sonra Vefa Lisesini bitirdim. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni -o zamanki adıyla Gazetecilik Enstitüsü- bitirdim. Sınavlar sonucunda TRT'ye girdim. Televizyonculuk bilgimi geliştirebilmem için çalıştığım kurumlar, başta TRT olmak üzere, beni bu mesleğin en büyük endüstrilerinin olduğu İngiltere, Amerika, Almanya gibi ülkelere gönderdi. Yaklaşık yarım asırdır da gazetecilik, televizyon haberciliği yapıyorum. Arkadaşlarımla birlikte Türkiye'de televizyonda soruşturmacı gazeteciliği başlatan ilk kişi oldum. Türkiye'ye televizyon haberciliği dalında ilk uluslararası ödülleri de biz getirdik.



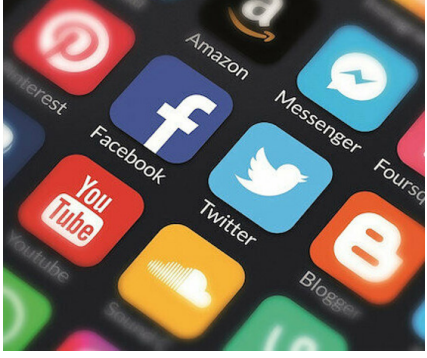
Merve Abacı: Medya bildiğiniz gibi her geçen gün daha da dijitalleşiyor. Özellikle son yıllarda sosyal medya aracılığıyla habercilik de yaygınlaştı ve Youtube, Instagram gibi kanallarla yayıncılık yapmaya başladı pek çok gazeteci. Sizce bu durum ilerleyen senelerde gazeteciliği nasıl etkileyecek ve şu anda nasıl etkiliyor? Artık ana akım medya kavramı eski değerini koruyor mu, yoksa burada da bir değişim mi var?

Uğur Dündar: Günümüzde haberin iletilmesi için teknolojik anlamda farklı olanaklar söz konusu. Öncelikle gazetecilik niçin yapılır, medya neden vardır, sorularına cevap vermemiz gerekir. Medya, ister elektronik ister yazılı yapılsın halkın gerçekleri öğrenme hakkı için vardır yani haber vermek için vardır. Haber vermek için çeşitli teknolojik aletler göreceli olarak bir zenginlik oluşturuyor. Ama demokrasinin, hukukun üstünlüğü olmadığı ülkelerde, toplumlarda istediğiniz kadar teknolojik olanaklara sahip olun, halkın gerçeklere öğrenme hakkına hizmet edemezsiniz. Ne yazık ki bugün Türkiyemizde durum böyle.



Merve Abacı: Şu an günümüzde bahsettiğiniz sebeplerden ötürü dijital medya daha da önem kazanıyor ama sizce bu ilerleyen senelerde bu şekilde mi devam edecek? Ana akım medya kavramı değişti mi?

Uğur Dündar: Dijital medyanın sağladığı pek çok olanak var. İnternet sitenizi kurabiliyorsunuz, gazetenizi çıkarabiliyorsunuz, televizyon kanalınızı kurabiliyorsunuz. Örnek vermek gerekirse benim şu anda Twitter'da 4 milyona yakın takipçim var. Instagram'da da 1 milyon geçti. Yani toplamda 5 milyon kişilik bir kitleye hitap ediyorum. Türkiye'de böyle bir tiraja sahip gazete yok. Mesela benim köşe yazarı olduğum Sözcü gazetesi, yaklaşık 250-300 bin arasında bir tiraja sahip. Onu biz 4 kişinin okuduğunu kabul edelim. 1 milyon 200 bin kişiye denk geliyor. Ama bu 1 milyon 200 bin kişiye her zaman gazete ulaşılıyor mu? Acaba ulaşanlar bizim köşe yazılarımızı okuyor mu? Tabii, bu da ayrı bir soru işareti ve araştırma konusu.



Dijitalleşme bir bakıma, şöyle bir sakınca da ortaya çıkartıyor. Eskiden gazetelerde toplanıp yazılı basında veya bir televizyon haber kanalında kitlelere seslenen gazetecilerin, seslerini dağılmadan duyurmaları olanak dahilindeydi. Günümüzde birilerinin sizi ısrarla arayıp bulması ve takip etmesi gerekiyor. Sizin gibi düşünenler bir arada olmadığınız için bireysel olarak kitleye ya da sizi takip edenlere seslenebiliyorsunuz. Bu nedenle aranıp bulunma gibi bir güçlüğü sizi takip edenler karşı karşıya kalıyorlar. Kaldı ki dijital medya haber kaynaklarına ulaşmayı ve habere ulaşmayı kolaylaştırmış gibi gözükse de pek çok tuzaklarla, tehlikelerle dolu. Çünkü insanlar orada gerçek kimliklerini kullanmayabiliyorlar. Size doğruymuş gibi gelen birtakım kurgu haberler servis edilebiliyor. Dezenformasyon için pek çok yalan, gerçekmiş gibi sunulabiliyor. Burada çok daha dikkatli ve seçici olmak, gazeteciliğin evrensel ilkeleri özenle koruyup sıkı sıkıya sarılmak gerekiyor.

Betül Sancaklı: İnterneti bir gazetecilik alanı olarak ele aldığımızda internet ve geleneksel gazeteciliğin etkileşimi üzerine neler söyleyebilirsiniz?

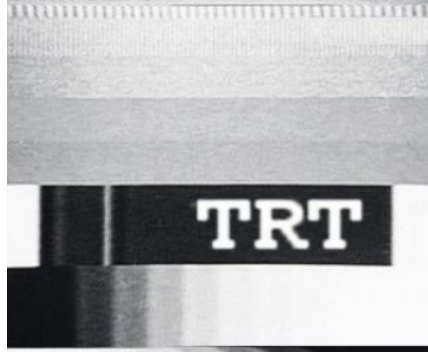
Uğur Dündar: Bence geleneksel gazetecilik insanlık yaşadıkça özelliğini ve önemini koruyacak. Çünkü geleneksel gazetecilik, evrensel birtakım mesleki ilkelere dayanıyor. Haberin doğruluğu, haberde kamunun yarar görmesi, özel yaşamlara girilmemesi, hakaret ve iftira taşınaması gibi vazgeçilmez birtakım ilkelerin var olduğu bir anlayıştır geleneksel medya. Dijital medyada ise çeşitli seçenekler çıkıyor karşınıza. Ama bence mesleğin evrensel kuralları hiç değişmiyor. Siz eğer o ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalıp dijital platformlarda haberciliği sürdürürseniz belki özgür davranma imkanı ve atmosferi sağlanır. Ama bu özgürlük sizin için aynı zamanda bir tehlike de oluşturabiliyor. Gerçeklerden hiçbir şekilde kendinizi soyutlamamanız gerekiyor ve o özgürlüğü, toplumun yararına değerlendirmek zorunluluğu karşınıza çıkıyor.



Merve Abacı: Basılı haldeki gazetelerin satış rakamları her geçen gün düşüyor. Aynı zamanda okuyucuların ve otoritelerin eğilimleri de satış rakamlarını etkileyen başka bir faktör. Sonuç itibari ile de bilgilendirme aracı olarak medya ve kar aracı olarak medya şeklinde iki farklı ayrım ortaya çıkıyor, kimi zaman bu iki anlayış zıt düşüyor. Bir sektör ve kar aracı olarak medya ne durumda sizce? Medyaya ne gözle bakıyor şirket sahipleri?

Uğur Dündar: Kendi kişisel haya-

tımdan örnek vereyim. Eğer siz kişilik sahibi ve mesleğinizin ilkelere bağlı bir gazeteciyseniz medya patronları size hiçbir şekilde gayriahlaki bir teklifte bulunamıyor. Ben pek çok medya patronuyla çalıştım. Onlarla ilk konuştuğum şey editöryal bağımsızlıktır. Ben toplumun gerçekleri öğrenme hakkına hizmet ederim. Onun dışında bir başka gücün önünde eğilmem. Görüşmelerimizde “Eğer siz medya patronu olarak bana müdahale etmemeyi, benim evrensel meslek ilkeleri doğrultusunda hazırlayacağım haberlerin seyirciye ulaşmasına olumlu bakarsanız, o zaman maddi tarafları konuşabiliriz.” derim. Para pazarlığı yapmadan ilk konuştuğum ve pazarlık konusu ettiğim konular bunlar olurdu. Hepsisi de harfiyen buna riayet ettiler. Uymama noktasına geldiklerinde onlara veda edip ayrıldım.



Ben, Türkiye'de bütün evlerdeki insanların akşam belli bir saatte o ekrana bakmak zorunda oldukları tek kanallı televizyonda çalıştım. Arıza olduğunda sonbahar yaprakları getiriliyordu ve o insanlar, yaprakların damarlarına varıncaya kadar seyredip duruyorlardı. Dakikalarca oraya bakıyorlardı. Şöyle bir anekdot aktardılar: Bir evde televizyon arızalanmış ve ekrana yaprak resmi gelmiş. Yaşlı bir kadın sürekli olarak oraya bakıyormuş. Komşulardan biri “Teyze arızalı ekrana ne diye bakıyorsun?” diye sormuş o da “Boş duvarlara bakmaktan iyidir.” demiş. Böyle yıllarda bile ben; sansürü engelleyebilecek girişimler olduğu zaman, mesleğimi bir daha yapmamayı göze alarak, TRT'den iki kez ayrıldım. Onursuzca bu işi yapmak, ilkelere bağlı bir gazetecinin kolay kolay göze alabileceği bir durum değildir. Onurlu bir şekilde yaptığınız sürece gazetecilik dünyanın en güzel mesleklerinden biridir. Ben bazı haberlerimde belki farkına varmadan eksik yanlar bırakmış, belki hatalarda bulunmuş olabilirim ama hiçbir zaman dışarıdan bir kişinin bana telkin ettiği ve gayriahlaki olarak değerlendireceğim hiçbir habere imza atmadım. Her haberimde, başlangıçta kameramı yöneltirken ben bu haberi yapıyorum ama bunun topluma yararı ne olacaktır diye kendi kendime sordum. Eğer toplum bir yarar sağlayacaksa o haberin peşinden gittim ve sonuçta yaptığım bütün haberlerin altına bugün bile imzamı atarım. Geriye dönüp baktığımda utanacak ve bir gün benim karşıma bulunacaklır mı diye korkacağım, topluma ihanet şeklinde hiçbir habercilik örneğinin içinde olmadım.



Habercilik şu bakımdan çok zordur: Bütün dünyada siz bir gerçeği ortaya çıkarmak isterseniz ve ona ayna tutup çırılçıplak bir şekilde o gerçeği topluma yansıtmakla yükümlü-sünüz ama bazı güçler -bunlar kimi zaman siyaset olabilir kimi zaman parasal güç odakları olabilir- örtünün ortadan kalkmasını, toplumun onu görmesini kabul etmezler. O zaman sizin o örtüye uzanan elinize demirle vururlar. Benim elimde vurulmadık yer kalmadı, kırılmadık el kemiğim kalmadı diyebilirim. Ölüm tehlikeleriyle de karşılaştım. Ama sorarsanız bin defa dünyaya gelsen ne yapmak istersin diye bininde de tekrar aynı Uğur Dündar olmak isterim ve aynı Uğur Dündar'ın yaptığı işleri yapmak isterim diye cevap veririm.

Betül Sancaklı: Sizce Türkiye'de gazetecilik için geçmişte veya günümüzde bir “altın çağ”dan bahsedilebilir mi?

Uğur Dündar: Özgür, demokrasinin geliştiği, hukukun üstünlü-

ğünün geçerli olduğu, yargının bağımsız karar verebildiği ülkelerde gazeteciliğin altın çağı yaşanıyor diyebiliriz. Çünkü ana akımlarda iş bulamayan fakat toplumun da gerçekleri öğrenmesi için mutlaka mesleğini yapmak durumunda olan gazeteciler, bu teknolojinin sağladığı olanaklarla geniş kitlelere ulaşma fırsatını yakalıyorlar. Oralarda altın çağ yaşanıyor diyebiliriz ama bizim gibi gelişmekte olan, demokrasisi zor süreçlerden geçen ülkelerde de mesleğimiz paslı demir çağını yaşıyor.



Betül Sancaklı: Ülkemizde yine altın çağ bağlamında, geçmişte böyle bir dönemin yaşandığı söylenebilir mi?

Uğur Dündar: Buna yakın dönemler yaşadık. Bir örnek vermek gerekirse, uzun süre hem başbakanlık hem de cumhurbaşkanlığı yapmış olan siyasetçilerden Süleyman Demirel'in kan bağı olduğu bütün yakınlarıyla ilgili manşetlere tırmanan haberler yaptım. Ama Demirel, beni hiç birinde mahkemeye vermedi. Hatta günün birinde kendisiyle karşılaştığımda, sohbet samimi bir havada ilerleyince ben de cesaret alarak şunu söyledim: “Efendim, ben sizin tüm yakınlarınızla ilgili kırıcı, sizi üzecek haberler yaptım ve manşetlere tırmandı bu haberler, herhalde bana çok kızılıyorsunuz.” Demirel ise: “Hayır kardeşim neden kızırıyım, sen görevini yapıyorsun. Ayrıca sen, o haberleri yaptıktan sonra ben, seni arayıp niçin bu haberleri yaptın diye sordum mu? Kamuyu önünde senin o haberleri yaptığın yakınlarımla ilgili sahip-lenici, onları aklayıcı herhangi bir açıklamada bulundum mu?” diye sordu. Gerçekten çok hoşgörülü, demokrat bir insandı.



Geçenlerde hayatını kaybeden Başbakan Yıldırım Akbulut, bir gün TRT'de canlı yayın konuğum oldu. Kendisiyle ilgili halk arasında fıkralar dolayıyordu. “Efendim sizinle ilgili olarak halk arasında çeşitli fıkralar dolayıyor. Bunlardan bir tane-sini rica etsem anlatır mısınız?” dedim. “Hayhay, Uğur Bey.” dedi ve anlatmaya başladı: “Yıldırım Akbulut, memleketi Erzincan'da hal müdürü iken evrakları birikmiş. Bir gün sekreteri gelip “Evraklar çok birikti, koyacak yer bulamıyorum. İzin verirsiniz SEKA'ya göndereyim, imha edilsinler.” demiş. Yıldırım Akbulut, biraz düşündükten sonra, “Tamam, gönderelim ama birer tane fotokopi almayı ihmal etmeyelim.” demiş. Bu kadar hoşgörülü bir insan, kendisi ile ilgili fıkra-yı çıkıyor, tek kanallı televizyonda tüm Türkiye'yle paylaşıyor.

Bülent Ecevit zamanı da bizim medya açısından kendimizi en özgür hissettiğimiz dönemlerden biriydi. O altın çağları yaşadık. TRT'de İsmail Cem gibi efsanevi bir genel müdürümüz vardı. Onun zamanında TRT'de çok seslilik yaşandı. Bu isimleri rahmetle ve minnetle anıyorum.



Merve Abacı: Yurt dışında BBC ve New Yorker gibi gazeteler tarafından hazırlanmış geniş kapsamlı ve aylar süren haber dosyaları görebiliyoruz. Türkiye'de araştırma gazetecilik gerçekten

yaygın bir dal mı medyada? Yoksa bir trendden ziyade tek tip örneklerle mi rastlıyoruz konu uzun süreli araştırma ise? Eğer cevap olumsuz ise sizce uzun süreli haber dosyalarının Türkiye'de az olmasının sebebi nedir?

Uğur Dündar: Bence Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük araştırmacı gazetecisi Uğur Mumcu'dur. Uğur Mumcu aynı zamanda benim dostumdur. Uğur Mumcu; cesur, ilkeli, gözünü budaktan esirgemeyen çok değerli bir gazeteci idi. Biz birlikte 1987 yılında Sedat Simavi Vakfı Kitle Haberleşme ve Gazetecilik Ödülü'nü aldık. Uğur Mumcu'dan sonra, uzun yıllar Türkiye'de araştırmacı gazetecilik alanı boş kaldı. “Arena” programı ile televizyonda araştırmacı gazeteciliği, Profesör Haluk Şahin ile başlattık. Amerika'da halen yayımlanmakta olan ve reyting rekorları kıran “60 Minutes” adlı programı kendimize model olarak seçtik. “Arena” da olağanüstü reytingler aldı ve “Panama Papers” gibi belgeleri de açıklayan Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu'ndan organ mafyası haberi ile ödülümüzü aldık. Ayrıca aynı haber “The New York Festivals” ödülleri de finalist ödülü-nü aldı.

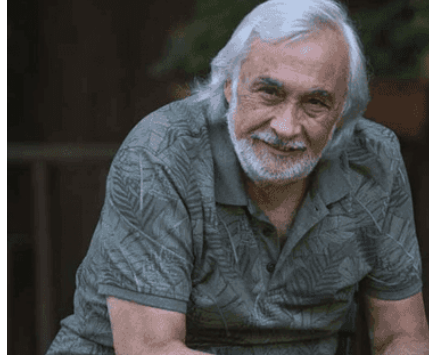


Günümüzde de çok değerli araştırmacı gazeteciler var. Bunlardan birisi Murat Ağirel. Murat Ağirel'in son kitabı olan “Parsel Parsel” ve ondan önceki kitabı “Sarmal” gerçek anlamda okullarda ders kitabı olarak okutulabilecek gazetecilik örneğidir. Ayrıca, Barış Terkoğlu ve Barış Pehlivan isimli arkadaşlarımız da yine Murat Ağirel gibi soruşturmacı gazetecilik bayrağını yazılı ve elektronik medyada onurla taşıyan ve bizim de varlıklarından gurur duyduğumuz değerli meslektaşlarımızdandır.



Betül Sancaklı: Sözcü Gazetesi'nde “Normal olacak kadar anormal değilim!” yazınız gözüme çarptı. Normal olmak sizin için neyi ifade ediyor?

Uğur Dündar: O da bir başka Vefalının sözü aslında. Sevgili Müjdat Gezen'in sözü, aynı zamanda da yeni çıkacak kitabının adı “Normal Olacak Kadar Anormal Değilim”. Gerçekten de hayatımıza baktığınızda biz o kategoriye giriyoruz. Örneğin Müjdat, bir özel okul açtı. Öğrencilerin parasız eğitim gördükleri bir özel okul projesiydi bu. Hakikatten herkesin göze alamayacağı, “Acaba bu işi devam ettirebilir miyim?” diye endişeleneceği bir projeydi. Ama Müjdat bugüne kadar bunu getirdi. Kendisi gibi değerli sanatçılar yetiştirdi.



Ben de kitap yazıyorum. Kitaptan kazanılan gelir deyim yerindeyse insanın anasının ak sütü gibi helal paralardır. Bir emeğin ürünüdür çünkü. Okur da kitaplarınızı zorla almıyor. Demek ki yazılarınızı beğeniyor, kitaplarınızı beğeniyor ve alıyor. Örneğin bu pandemi sürecini anlattığım “İnan Kardeşim Kazanacağız” adlı bir kitap yayımladım, oradan 81.200 TL gelir elde ettim. Para hesabıma yattıktan 5 dakika sonra hiç beklemeden parayı Vefalılar Derneği'ne havale ettim. Onlar da benim daha önce aktardı-

AKADEMİ

UĞUR DÜNDAR İLE RÖPORTAJ

ğım paralarla birlikte Vefa Lisesi öğrencilerine burs olarak değerlendiriyorlar. Ama böyle yapan çok az insan var, ben hiç rastlamadım. Yani kendi yaptığım işi çok önemsedim için söyleyemiyorum. Bu aslında bazıları tarafından “Sana helalinden para gelmiş, niçin cebine atmıyor-sun?” diye sorulabilecek bir konu. Ayrıca ben Halk TV’de 7 sene program yaptım, belediyelerin misafiri olduk. Şimdi bu tarz program yapanlar bu iş karşılığında belli bir ücret alıyor. Tabii, bu da çok doğal bir şey sonuçta bir emek veriliyor. Ben de çok izlenen bir programa imza attım “Halk Arenası” adında. Çok fazla ilgi gördü, bazen 70.000 kişinin önünde yaptık. Ama ben o programlardan tek kuruş para almadım. Yani “Normal Olacak Kadar Anormal Değilim” sözünün açılımı bu.



Betül Sancaklı: Öğrenciler olarak okula ilk geldiğimizde bize Vefa ruhu aşılanmaya çalışıldı. Bir de size sormak istiyorum. Vefa kültürü deyince aklınıza ne geliyor?

Uğur DüNDAR: Vefa kültürü, açılımı çok geniş ve zengin olan bir konu. Vefa, varıl ailelerin çocuklarının yoğun olarak okuduğu bir okul değildir. Genelde orta halli ya da dar gelirli ailelerin başarılı çocuklarının okuduğu bir okuldur. Ve 1872 yılından bu yana yetiştirdikleriyle çok iyi korunması gereken bir kültür ve bir manevi değer. Size tuhaf gelebilir, ben hayatımdaki doğruların büyük çoğunluğunu orada öğrendim. Oradaki çok değerli öğretmenlerimizden öğrendim. Ben içimdeki gazeteciliğin ilk kıvılcıklarının da Vefa Lisesinde oluştuğunu düşünüyorum. Mesela ailemle Vefa Bozacısı’na gittiğimizde bizim okulun önünden geçerken durdururum arabayı. Çocuklarım da görsün diye okulun duvarlarını okşarım, onlar da okullarına böyle bağlansınlar benim sevdiğim gibi sevsinler diye.



Şu an sizinle konuşmak beni mutlu his heyecanlandırıyor. İnanıyorum ki hepiniz çok başarılısınız. Çağdaş, Cumhuriyet değerlerini benimsemiş öğrencilerin Vefa Lisesinde okuyor olması hakikaten bize büyük gurur veriyor. Ben bir Vefalının başarısını gördüğümde istiyorum ki onu toplumun bütün kesimleri duysunlar, bilsinler ve onlar da çocuklarını Vefa’ya göndermek için heveslensinler. Eğitim kurumları bu açıdan çok önemli. Vefa da bizim için fevkalade önemli, ben istiyorum ki insanlık yaşadıkça Vefa kültürü de yaşasın.



Betül Sancaklı: Cevabınızda Vefa’nın gazeteciliği seçmenizde etkisi olduğundan bahsettiniz. Vefa sizi bu konuda nasıl etkiledi, gazeteciliği neden seçtiniz?

Uğur DüNDAR: Hocalarımız bizim yeteneklerimizi keşfetmek için özel çaba harcarlardı. Zaten başarısız olanlar, Vefa’ya tesadüfen gelmiş olanlar elenip giderlerdi. Ben hatırlıyorum bazı arkadaşlarım ilk nedenen sonra okuldan ayrılıp başka okullara giderek orda öğrenim hayatlarına devam etmişlerdi. Örneğin edebiyat öğretmenimiz Fikret Ateş, bana hangi kitapları okumam

gerektiği konusunda rehberlikte bulunmuştur. Bana kitap okumayı sevdirmiştir. Fransız klasiklerini, bizim efsanevi yazarlarımızı okumamda çok katkısı olmuştur. Diğer öğretmenlerim de benim sorgulayıcı özelliğimden dolayı ya avukat ya da gazeteci olacağımı söylüyorlardı. İkisi de birbirine benzeyen meslekler. Daha sonra üniversitede okurken teröre kurban verdiğimiz Milliyet gazetesi genel yayın yönetmeni Abdi İpekçi beni bir tenefüste yanına çağırdı. Dedi ki “Uğur bu sınıftan 3 gazeteci çıkacaksa biri mutlaka sen olacaksın.” Ben çok isteyerek gittim, lisedeki hocalarımın da yönlendirmesiyle Gazetecilik Enstitüsü’nü çok büyük hevesle okudum. Yani hocalarım böylece o



yıllarda benim geleceğimi okudular. İnsan geleceğini bilemez çocuklar ama kendisini geleceğe götürecek yolun tertemiz olması gerektiğini mutlaka bilmelidir. Bir de ben böyle fazla bilgece konuşmayı hiç sevmiyorum. Çünkü bizim bildiklerimizi, siz artık bir tuşa dokunarak kolayca öğrenebiliyorsunuz. Ve ben gençlere hep şunu söylerim: Türkiye gibi ülkelerde bilgi ve deneyimlerinize bir yere gelmek çok zordur. Hep bir kayırmacılık ve yandaşlık vardır. Ama az da olsa karşınıza çıkan şans, değerlendirme noktasına geldiğinizde engel ne kadar büyük olursa olsun onu mutlaka aşmak zorunda olduğunuzu unutmamalısınız. Çünkü kendi yetenekleriniz ve birikiminiz, karşınıza çıkarılan bütün engelleri aşmaya yeterlidir. Ama eğer “Ben şimdi neden bu kadar zahmete katlanacağım? O engeli aşmak gibi yorucu çabalara gireceğim? O engeli aşmamam da berisinde yaşasam.” diye düşünürseniz bu durum sizin gibi değerli insanların onuruyla bağdaşmaz. O engeli aştığımız gibi “Var mı başka engel? Çıkarın karşına!” diye bağıracağız. Ve o engelleri aştıktan sonra sizi alkışlarsa dönüp onlara güleceksiniz.



Barış Güzelkan: 51 senelik gazetecilik kariyeriniz boyunca unutamadığınız anınız var mı?

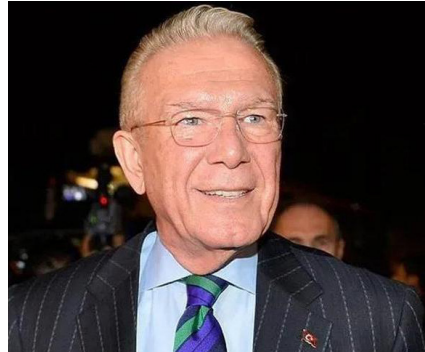
Uğur DüNDAR: Bir sürü var, size içlerinden tüylerinizi ürpertecek birini anlatayım. Soğukluk diye bir yer vardı. Lüks otomobillerle dolaşan yakışıklı çocuklar; küçük yaşta kızlarla arkadaşlık kurup, evlenme vaadiyle kandırıp, bir şekilde meşrubatlarına uyku ilacı katarak İskenderun tarafındaki o Soğukluk denilen yere kaçırılırlardı. Orası öyle bir yerdi ki 33-34 tane otel, gazino vardı. Oraya düşen bir kız fuhuş yapmadan çıkma imkânını asla bulamazdı. İşkenceyle, zorla o küçük kızları özellikle Orta Doğu’dan gelen petrol zengini, petrodolar zengini Araplara peşkeş çeklerdi. Orası sadece bir fuhuş yeri değil küçük çocukların işkenceyle, zorla fuhuşa sürüklendirildikleri bir yerdi ve çok büyük bir rüşvet çarkı kurulmuştu. O çark İskenderun’dan başlayıp Ankara’ya, Meclis’e kadar uzanıyordu. Türkiye’de herkes orada böyle işlerin yapıldığını biliyordu ama hiçbir gazeteci çıkıp bunu gösteremiyordu.



Biz 1982 yılında, sıkıyönetimin olduğu bir dönemde oraya gittik. Şöyle bir düzen kurmuşlar: Kızları getiriyorlar, orada çalıştırabilmek için nüfus cüzdanlarını değiştiriyorlar. Nüfus İdaresini ayarlamışlar ve yaşı büyük gibi yeni kimlikler çıkartıyorlar. O kızları baskın sırasında yaşı büyümüş gibi gösterebiliyorlardı. Eğer buna imkan bulamadıkları daha küçük yaştaki çocuklar varsa da baskının haberi, ekipler daha şehirden giderken şalterleri indirilip kaldırılmasıyla yeni elektriklerin iki defa sönüp yakılmasıyla sinyal verilirdi.



Duvarlar düşünün, duvara omuz atıyorsunuz duvar dönmeye başlıyor ve arkasında bir mağara. Yerde karolar var, zıplıyorsunuz, karo dönmeye başlıyor ve altında bir mağara. İşte o küçük kızları bu mağaraların içine saklıyorlardı. Baskın bittikten sonra çıkarıyorlardı. Ben bunu haber aldım, oraya gittik. Oradaki kadınlardan birisinin yardımıyla bu mağaraları içi kızlarla dolu olarak tespit ettik ve görüntüledik.



Gittiğimiz zaman yerel medya bizi tehdit etti: “Uğur DüNDAR buraya gelmiş, iyi bir niyeti varsa başımızın üstünde yeri var. Ama başka bir niyetle geldiyse dikkatli olsun.” Biz bunları çekerken toplanmışlar ve bizim ekibe rüşvet vererek bu işten sıyrılmayı düşünmüşler. Kamera mana teklif etmişler, kameraman, “Ben Uğur DüNDAR’a bunu söylersem beni öldürür.” demiş. Bunun üzerine beni öldürmeye karar vermişler fakat sıkıyönetim var. Sıkıyönetimin başında da iyi bir komutan var, bizi orada korudu. Filmleri, arkadaşlarımızla Ankara’ya gönderdik. Filmler bir defalık yıkılıyor ve ne çıkarsa onu kullanıyoruz yani film yandıgı anda tekrar kullanma şansımız yok. Arkadaşımız Ankara’da Esenboğa Havalimanı’nda iniyor, Havaş otobüsüne biniyor; yanına da bir adam oturuyor. Elinde bir çanta var. Açıyor o çantayı, içi tıka basa dolar dolu. “O film kutularını aç kapa aç kapa al bu çantayı.” diyor. Çocuk, film kutularının olduğu paketi elinde tutuyor yani yukarıya bile koymuyor, “Sana bir tane patlatırım bunlarla ne olduğunu görürsün.” diyor, adam apar topar atlayıp kaçıyor.



Neyse ben İstanbul’da, İstanbul Televizyonunun program müdürüyüm. Filmler geldi, seyrettik, çok güzel çıkmış. Çok büyük bir olayı yakaladık, bomba gibi patlayacak bu haber. Ertesi gün montaja gideceğiz. Saat de 12 olmuş, biz o kadar dalmışız filmleri seyretmeye. Benim odamda çelik dolaplar var, kilitledik çıkıyoruz. Dedim ki çocuklara “Benim içime sinmiyor, gidelim şu filmleri alalım.” Geldik, gerçekten de filmleri aldık, çelik dolapları tekrar kilitledim ve çıktık. O sırada televizyonu da askerler bekliyordu, o yıllarda öyleydi. TRT’yi kapıda silahlı askerler korurlardı. Ertesi sabah geldim. Askerlerin koruduğu televizyon ve ben program müdürüyüm; benim odamın kapısının kilidi kırılmış, çelik dolaplar kırılmış, çekmecelerimin kilitleri kırılmış ve odada film aranmış. Biz bunu

yayımladık ve Soğukluk denilen yerdeki 33 tesis bir anda kapatıldı. Kızlar sıkıyönetim tarafından ailelerine teslim edildi, bir daha da o fuhuş bataklığı, işkencelerin olduğu yer hortlamadı. Şimdi orada emekli olmuş öğretmenler, kamu çalışanları yazlık tatillerini yapıyorlar. Size sadece bir olay anlattım, bunun gibi unutamadığım sayısız olay var.



Kerem Bayer: Sizin de bildiğiniz gibi, içinde bulunduğumuz nesil kendi fikirlerinden çok başkalarının fikirlerinden daha çok etkileniyor. Bu bağlamda kariyer hayatınız boyunca size takılan lakaplar ya da söylenen sözlerin çalışmalarınızı ve sizi nasıl etkilediğini anlatabilir misiniz?

Uğur DüNDAR: Bizim gibi soruşturmacı gazeteci (ister görsel medyada ister yazılı basımda olsun) olduğunuzda saldırılmak spor haline gelir. Dünyanın her yerinde bu böyle. Mesela Amerika’da, bahsettiğim “60 Minutes” ekibi bir yere çekim yapmaya gidiyor. Muhabiri dört kamera karşılıyor. Adım attığı andan itibaren onu çekmeye başlıyorlar. Adam röportaj yapıyor, onu kayıt alıyorlar. Sonra 2500 kaset ya da hard disk haline getiriyorlar ve bütün kanaat önderleri, sivil toplum kuruluşları; üniversitelere gönderiyorlar. Diyorlar ki: “Bakin, 60 Minutes muhabiri geldi, röportaj yaptı ve röportajı bu kadar uzun tuttu.” Şimdi programda kesecekler, biçecekler, ne kadar gösterecekler? Önden onu servis ediyorlar.



O ekibin önde gelenlerinden birinin hayatını okumuştum, diyor ki: “Miami’den New York’a birini getirdim, uçak masraflarını karşıladım, dört gün otel masraflarını karşıladım; yedi, içti, onları da ödedik. Kendisiyle 40 dakika kadar konuştum ama programda 45 saniye kullandım.” O kişinin söyleyeceği önemli sözler 45 saniye ile sınırlı olabilir. Onu siz söyletebilmek için dolu malzemeye olarak başka bir sürü şeyler de sormuş olabilirsiniz. Bence, bunda etik anlamda hiçbir sakınca yok ama güç odakları ile boğuşuyorsunuz sonuçta. Bunlar kendileriyle ilgili bilinmesini istemedikleri şeylerin topluma sunulmasından hiç hoşlanmazlar ve toplumun o gerçekle karşılaşmaması için bu gerçeği, topluma sunmaya hazırlamakta olanlara bütün güçleriyle saldırırlar. Patronları vasıtasıyla susturmaya çalışırlar, fizik gücüyle susturmaya çalışırlar, işini yapamaz hale getirmeye çalışırlar. Yani çaldığı bütün kapıların kapanmasını sağlamaya çalışırlar. Pek çok da örneği var.

Dilara Korkmaz: Medya; devlete ait yasa-sama, yürütme ve yargının toplum adına denetlenmesinin bilgi aktararak sağladığı için 4. g ü ç



olarak nitelendiriliyor. Her ülkede medya kurumları aynı şekilde mi hizmet veriyor ya da farklılıkları neler?

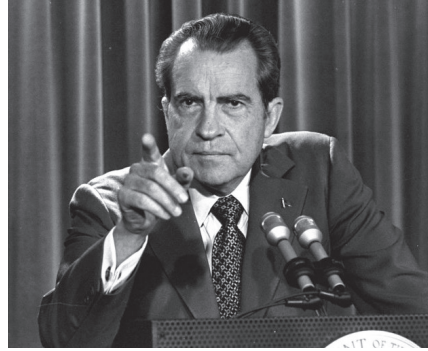
Uğur DüNDAR: Demokrasi kültürünün yerleştiği toplumlarda, 4. güç olmak gerçekten büyük bir önem taşıyor. O kurumlarda yargı da bağımsız olduğundan 4. gücün bu özelliğini taşıyabilmesi için çok büyük çabalar sarf ediyor. Yani, şöyle düşünün: ABD’de “Watergate” cumhuriyetçi partinin, demokratların sık sık gidip geldikleri bir nevi karargah gibi kullandıkları bir binanın ismi.

Oraya dinleme cihazı yerleştiriyor



ve demokratların neler yapabileceğini önceden bilebiliyor Başkan Nixon. Bu olayı bir gazeteci ortaya çıkarttı ve gazeteciler bu durumu ortaya çıkarana kadar Başkan Nixon yapmamaları için elinden gelen her şeyi yaptı. Sonuçta yargı duvarına tosladı ve yargı, bunun basın özgürlüğü kapsamına girdiğini, haberlerin engellenmesi halinde Amerika’nın dünyada kendisini her zaman örnek gösterdiği demokrasisinden söz edemeyeceğini öne sürerek haberin yayınlanmasında hiçbir sakınca görmedi.

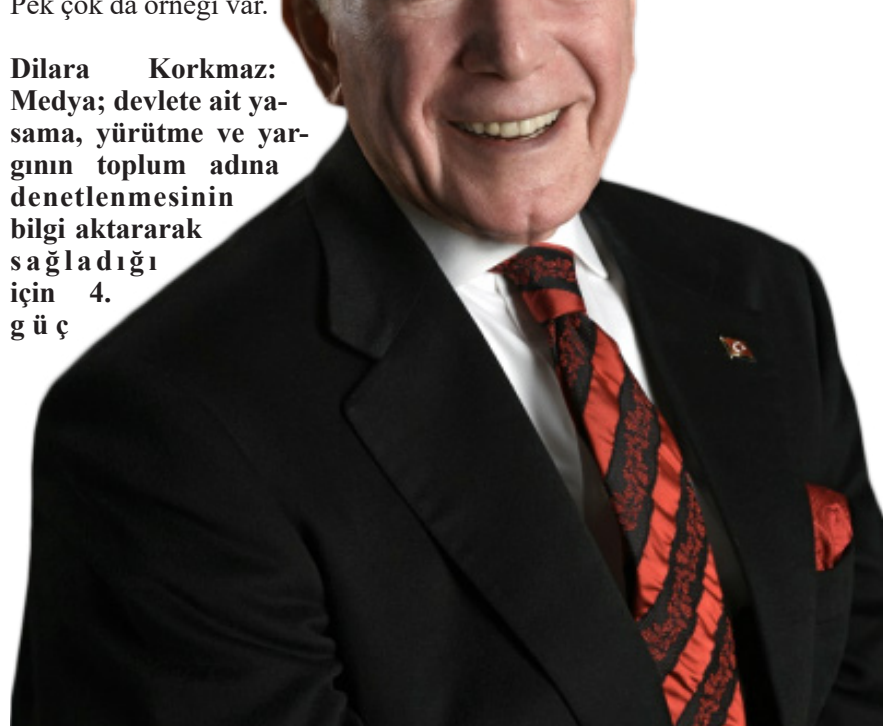
Bizim ülkemizde de röportajın ba-



şında söylediğim gibi benzer durumlar yaşadık. Örneğin, ben bir basın davasında sanıktım. Sanık kürsüsüne gittim ve ifademi verdim. Sanık sandalyesinde oturmam gerekirken yargıcın biri bana: “Uğur Bey orada oturmayın, avukatınızın yanına geçin orada oturun.” dedi. Düşünebiliyor musunuz bir yargıcın basın özgürlüğüne verdiği değeri? Böyle hakimlerin hâlâ var olduğuna inanıyorum ama çok azınlıkta kaldıkları da tartışmasız bir gerçek. Basın özgürlüğünün, demokrasinin, hukukun üstünlüğünün olmadığı bir ülkede gerçek habercilik yapmak hakikaten bir iğne deliğinden urgan geçirmekten daha zor ve çok tehlikeli bir uğraş.

Merve Eren: Bizim gibi liseli gençlere verebileceğiniz tavsiyeler nelerdir?

Uğur DüNDAR: Ben geleceğin yazılımda olduğunu düşünüyorum çocuklar. Türkiye’de gazetecilik yapmak ile ilgili içinizde bir ateş yanıyorsa üzerine bir kova su dökmek demem asla. Eğer bir yığın zorluğu göğüslemeyi, acı çekmeyi ama toplumun gerçekleri öğrenmesine hizmet gibi bir onuru yaşamak istiyorsanız, tabii ki gazeteci olun derim.



AKADEMİ

OKULUMUZ HOCALARINDAN SALİCE ÖZGÜ CENGİZ İLE RÖPORTAJ

Eğitim hayatınızdan bahsedebilir misiniz? Sizi coğrafya öğretmenliğine iten etkenler neler oldu?

Salice Özgü Cengiz: Öncelikle herkese merhaba demek istiyorum. GazeteVefa’da bana yer vererek onore ettiğiniz için de teşekkür ediyorum. Memur bir ailede büyüdüğüm için öğrenim hayatıma Erzurum’da başladım. Sonra Bandırma’da devam ettim. 1989’dan beri ise İstanbul’dayım ve ortaokul, lise ve üniversiteyi burada okudum. Coğrafya öğretmeni olma hikayeme gelince o biraz tesadüf. Bizim zamanımızda üniversite sınavına girmeden önce tercihler yapılırdı. Çemberlitaş Kız Lisesinde çok sevgiyle andığım ve hâlâ da görüştüğüm bir coğrafya öğretmenimiz vardı: Tülay Kızıl. Kendisini çok severdim. Coğrafyayı da seviyordum. Haliyle tercih listeme de coğrafya yazdım. Sonuçlar açıklandığında artık bir coğrafya öğretmeni adayıydım.

Mezun olacak öğrencilerimizin sınav dışında en büyük kaygılarından biri meslek ve üniversite seçimi. Sizce üniversiteleri değerlendirirken nelere dikkat etmeliyiz? Siz neden İstanbul Üniversitesi’nde okumayı tercih ettiniz?

Salice Özgü Cengiz: Ben üniversite sınavına 1996’da girdim. O zamanlar bu kadar çok üniversite yoktu. Köklü devlet üniversiteleri ve sayıları yeni yeni artmaya başlayan birkaç özel üniversite vardı. Ben 1453’ten beri eğitim veren İstanbul Üniversitesinde okumayı tercih etmiştim. Aradan geçen 25 yılda ise çok şey değişti. Özel üniversitelerin bazıları sahip oldukları laboratuvarlar, yurt dışı eğitim bağlantıları, geniş staj olanakları ile saygın bir konuma geldiler. Artık üniversite ve meslek seçimi daha karmaşık bir hal aldı. Öğrencilerin çoğu 12. sınıfta bile ne okumak istediğine tam karar verebilmiş değil. Kafaları karmakarışık. Benim verebileceğim naçizane tavsiye ancak şu olabilir: Öğrenciler önce ne yapmaktan hoşlandıklarına karar vermeli. Sonra algılarını açık

tutmalılar. Haberleri ve gelecekteki kabul görececek meslek eğilimlerini iyi gözlemlemeliler. Okumak istedikleri bölüme karar verdikten sonra üniversitelerin eğitim, diploma denkliği, sosyal imkanlarını, yurt dışı eğitim ve staj olanaklarını araştırmaları. Buna göre yapmaktan bir ömür boyu mutlu olacakları mesleklerine karar vermeleri.

Cağaloğlu Anadolu Lisesinde öğretmenlik yaptığınız bir dönem oldu. Cağaloğlu ile Vefa arasındaki eğitim, okulun sosyallik durumu ve bunun gibi gözlemlediğiniz farklılıklar var mıydı? Varsa neler gözünüze çarptı?

Salice Özgü Cengiz: Cağaloğlu Anadolu Lisesinde göreve başladığımda daha dokuz yıllık bir öğretmenim. Yedi sene zevkle çalıştım. Sonra 2016’da Vefa’ya geldim. Her iki okulda da öğrenciler genel olarak sevgi dolu, iyi niyetli. Onlar için iyi bir şeyler yapmaya çalıştığınızın farkına vardıklarında size saygı duyuyor. Sorumluluk alıyor. Aldıkları sorumluluğun altından başarıyla kalkıyor. Eğitim ya da sosyal aktivite anlamında bence iki okul arasında hiçbir fark yok. Tüm öğretmenler canla başla işlerini yapıyorlar. Dersler boş geçiyorsa (hastalık kaynaklı değilse) mutlaka bir etkinlik ya da sosyal aktivite olduğu içindir. Zaten artık okullar da dört duvarı ve üstünde çatısı olan, sürekli ders anlatılan bir yer değil. Bu etkinlikler sayesinde öğrenciler algılarını genişletip, farkındalıklarını arttırıyorlar. Sadece Vefalıların biraz daha keyif insanları olduklarını söyleyebilirim. Yani okul dışında daha çok bir araya geliyorlar, eğleniyorlar. Ama çalışmak gerektiğinde de gerekeni yapıyorlar.

Günümüzde kuşak farklılıkları pek çok kez dile getirilen önemli bir mevzu. Kendi öğrenciliğinizden ve yıllardır öğretmenlik yaparak gözlemlediklerinizden yola çıkarak, kuşak farklılığı hakkında ne düşünüyorsunuz? Okulun ifade ettiği anlam sizce yıllar içinde değişti mi?

Salice Özgü Cengiz: Bu soruyu sondan başa cevaplayayım isterse- nüz. Bir önceki soruda da aslında okulun zaman içerisinde değiştiğinden bahsetmeye çalışmıştım. Okul artık sadece öğretmenin bilen, öğrencinin de dinleyen olmadığı, 21. yy.ın gerekleri doğrultusunda öğrencilerin daha aktif olduğu, daha fazla sorumluluk aldıkları, onların yaparak-yaşayarak öğrenmeleri istenen bir ortam yaratma gayesinde olan mekanlar. Bu perspektiften bakacak olursak biz X kuşakları zamanında şimdi sizin elinizde olan cep telefonları, bilgisayarlar yoktu. Ev telefonu vardı. O bile 80’lerde çoğu eve girdi. Bilgisayar 1990’larda yaygınlaşmaya başladığında evinde bilgisayar olanlar sayılıydı. Şu an olmazsa olmaz diye düşündüğümüz internet yoktu. Yani demem o ki klasik bir okul hayatımız oldu bizim. Okulda bizden beklenen daha itaatkar ve sessiz olmamızdı. Çok basit bir örnek verecek olursam biz öğretmenler odasına çat kapı giremezdik. Çok önemli bir şey olmadıkça kapıyı çalmazdık. Çünkü o zamanın öğretmenleri orayı kendi özel alanları olarak görürlerdi. Şimdi ise böyle bir şey söz konusu değil. Siz Z kuşağı öğrenciler az önce saydıklarımın varlığının içine doğdunuz. Baş döndürücü bir hızın içindesiniz. O nedenle bilgiye sahip olmak değil, bilgiyi doğru yönetmek sizin için daha önemli. Bu bağlamda siz daha girişken ve doğru bildiğini (bazen sınırları aşarak) söylemekten çekinmeyen kişilersiniz. Bazen çatışmada bu noktadan kaynaklanıyor bence. Bakış açısı farkı.

Tüm dünyanın geçirdiği bu sıkıntılı süreçte birçok öğrenci karamsarlığa kapılmış veya motivasyonunu yitirmiş durumda. Bu konu hakkında öğrencilere nasıl tavsiyeler verirsiniz? Öğrencilerin tutumu sizin de ruh halinizi etkiliyor mu?

Salice Özgü Cengiz: Haklılar. Yerden göğe kadar... Pandemi tüm dünyada siyasetten spora, ekono-

miden turizme, tarımdan ticarete pek çok şeyi etkiledi. Biz öğretmen ve öğrencilerin payında da ekstrasından uzaktan eğitim düştü. Süreci genel olarak ülkece iyi yönettiğimizi düşünüyorum. Teknik imkanları yetersiz olanlara da gerek devlet eliyle, gerekse de özel kişi ve kuruluşlar aracılığıyla olanaklar sağlandı ya da sağlanmaya devam ediyor. Okul olarak ise başlarda biraz bocalasak da kısa zamanda uzaktan eğitim programını oturttuk. Dersler düzenli olarak yapılıyor. Akademik olarak bilgi aktarımında yüz yüze ile hiçbir fark yok. Bunu sınav sonuçlarında da görebiliriz. Kendi dersim adına daha önceki senelerden daha kolay sorular sormamamıza rağmen oldukça başarılı sonuçlar aldığımızı söyleyebilirim. Ne var ki sürecin çok uzaması herkesin motivasyonunu düşürüyor. Evden çıkamamak, çıktığımızda maske takmak zorunda olmak, okula gidememek, arkadaşlarımızı özlemek, sabahtan akşama simsiyah bir ekranın başında oturmak zorunda kalmak can sıkıcı ama hepsi sağlığımız için. Sabırlı olmak gerekiyor. Bu uzayıp giden zamanda kendimizi tazelemek için hoşlandığımız şeyleri yapmak önemli. Kitap okumak, spor yapmak, çiçeklerle ilgilenmek, sevdiğimiz bir tatlıyı pişirmek ya da sevdiğimiz bir diziyi izlemek kendimizi motive etmek için önemli. Bir de her zaman söylediğim gibi canımız istemese bile o Microsoft Teams ya da Zoom ekranını açmak önemli. (Tabii açıp da arka plana atıp oyun oynamaktan bahsetmiyorum.) Dinlemeye başladıktan birkaç dakika sonra insan gayr-ı ihtiyari odaklanmaya başlıyor ve öğrenme serüveni içine giriyor. Benim sıkıntım bu bahsettiğim sebeplerden dolayı öğrencilerin derse ilgisiz olması. Mevcutların az olması. Ama ruh halimi bozmasına izin vermiyorum. Dersimi dinlemeye gelen öğrenciler için faydalı olmaya odaklanıyorum.

Okulumuz öğrencilerine TÜBİTAK projeleri konusunda büyük destek sağlıyorsunuz. Daha fazla proje geliştirebilen ve araştırma-

yı bilen bir nesil yetiştirebilmek için nasıl bir özveri gerekiyor? Bu konuda öğrenciye ve öğretmene düşen pay nedir?

Salice Özgü Cengiz: Estağfurullah. Büyük destek demeyelim. Elimden geldiğince destek olmaya çalışıyorum. Aslında biz proje geliştirmek diye illa elle tutulur, gözle görülür somut bir şey yapmak, bir şey icat etmek diye düşünüyoruz. Bu yanlış bir düşünce. Evet, böyle projeler de olabilir. Ama sosyal bilimler, edebiyat, felsefe gibi alanlarda da projeler geliştirilebilir. Esasında çevrenizde gördüğünüz herhangi bir sorun ya da ihtiyaç, iyi bir proje fikri olabilir. Fikir geliştirildikten sonrası kolay. Atılacak adımlar belli: plan yapmak, proje yöntemini belirlemek, uygulamak, sonuçları kaydetmek ve raporu yazmak. İş ki iyi bir fikriniz olsun. İyi bir fikir içinse etrafa dikkatli ve sorgulayıcı bakmak gerekiyor. Öğretmene düşen görev ise yönlendirici ve destekleyici olmak. Gerisini öğrencilerimiz iyi hallediyor. Bir de başarısız olursa bile vazgeçmemek gerekiyor. Eğer gerçekten o projeye inanıyorsa öğrenci geliştirerek en iyisini yapmaya çalışmalı. Ve şansını farklı mecralarda tekrar tekrar denemeli. Elbet bir gün olacaktır. Bu anlamda okulumuzda pek çok proje var. Gerek sosyal sorumluluk projeleri gerekse de kültürel faaliyetler. Dileyen öğrenciler de bu projelerin bir ucundan tutabiliyorlar. Bu projelerden bir ucundan tutarak da almaktalar. Güzel sonuçlar da almaktalar.



SPOR

DÜNYA KUPASI ELEMELE- RİNDE MİLLİ TAKIMIMIZ

Nisa Nur Koca

Selen Vatansever

Portekiz’de düzenlenen 470 Yelken Dünya Şampiyonası’nda yarışan millî sporcular Beste Kaynakçı ve Okyanus Arıkan, 470 kadınlar sınıfında Tokyo Olimpiyatları’na katılma hakkı elde ederek tarihe geçti. Türkiye Yelken Federasyonundan yapılan açıklamaya göre, Beste Kaynakçı ve Okyanus Arıkan, olimpiyat tarihinde Türkiye adına kadınlar 470 sınıfındaki ilk kotayı elde etti. Dünya Şampiyonası’nda 27 ekibin yer aldığı 470 kadınlar sınıfında Beste Kaynakçı-Okyanus Arıkan (ARM Urla Yelken Gençlik ve Spor Kulübü) ikilisi, yarışları 22. sırada tamamlayarak olimpiyat kotası almaya hak kazandı. Şampiyonada Ceyla Yurtseven ve Simay Aslan (Fenerbahçe Doğuş Yelken) 26’ncı, Deniz Saltık ve Lalin Taşa (Fenerbahçe Doğuş Yelken) 27. sırada yer aldı. 470 erkekler sınıfında ise Deniz Çınar ve Ateş Çınar (Fenerbahçe Doğuş Yelken), 29 ekip arasında 12. oldu.



Bakan Kasapoğlu’ndan Milli Yelkencilere Tebrik

Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, 470 Yelken Dünya Şampiyonası’nda Tokyo Olimpiyatları’na kota alan Beste Kaynakçı ve Okyanus Arıkan’ı tebrik etti. Bakan Kasapoğlu, yayımladığı tebrik mesajında şu ifadelere yer verdi: “Portekiz’de düzenlenen 2021 470 Yelken Dünya Şampiyonası’nda yarışan millî sporcularımız Beste Kaynakçı ve Okyanus Arıkan, Tokyo 2020 kotası olarak bizlere büyük bir mutluluk yaşattı. Olimpiyat tarihimize kadınlar 470 sınıfındaki ilk kotamızı alan millî sporcularımızı tebrik ediyor, kendilerine Tokyo Olimpiyat Oyunları’nda başarılar diliyorum.”



Son zamanlarda sporseverlerin yakından takip ettiği Dünya Kupası elemelerinde Türkiye’nin oynadığı maçlardan bahsedebiliriz. Bugüne kadar oynanan 3 maçtan 2 galibiyet ve 1 beraberlik alarak liderlik sırasında yer alan Türkiye, ilerdeki maçlarında da azmini korumak ve iddiasını belli etmek istiyor. Türkiye-Hollanda maçını 4-2 tamamlayan Türkiye’nin 3 golünü Burak Yılmaz, 1 golünü de Hakan Çalhanoğlu attı. Burak Yılmaz 3 gol atarak hat-trick yapmış, Hollanda’nın gollerini de Davy Klaassen ve Luuk De Jung attı.

Maçın ardından açıklama yapan Şenol Güneş, “Başlangıcı iyi yapmak istiyorduk. İnancımız güvenimiz yerindeydi. Maça iyi başladık ve düşündüğümüz gibi geçti. Sonra kazanan biz olduk. Rakibin hücumu döndük teknik oyuncular vardı. Zaman zaman biraz daha geriye dönmük

oynayıp hatalar yaptık. Doğruları fazla olan takım olarak kazandık. 2022 Dünya Kupası için iyi başladık. Temennim bundan sonraki maçların daha iyi olması. Norveç’te deplasmanda zor bir maç oynayacağız. Bu akşamdan itibaren de bu maçı unutup Norveç maçına hazırlanacağız.” dedi.

Türkiye-Norveç maçını 3-0 tamamlayan Türkiye’nin 2 golünü Ozan Tufan ve 1 golünü Çağlar Söyüncü attı. 79. dakikada kırmızı kart gören Norveçli bir oyuncu oyundan çıktı ve 10 kişi olarak devam ettiler. Karşılaşmanın ardından açıklamada bulunan Güneş, “Coşkulu ve istekli oynadık. İyi konsantre olduk. Bütün oyuncularımızı tebrik ediyorum, onlarla gurur duyuyorum. Takım mutlu, Türkiye mutlu.” dedi.

Türkiye-Letonya maçını 3-3 tamamlayan Türkiye’nin gollerini

Hakan Çalhanoğlu, Burak Yılmaz ve Kenan Karaman attı. Letonya’nın gollerini de Robert Savalnieks, Roberts Uldrisis ve Davis Okaunieks attı. Şenol Güneş’in maç sonu sözleri şu şekilde: “Üç maçın zor olanlarından 6 puan alıp burada puan kaybetmeyi beklemiyorduk. Oyuncular zaman zaman iyi işler yaptılar. Rakibin yaptığı tek iyi şey vardı. Onda da başarılı oldular. Zaman zaman iyi şeyler yaptık ama ikinci yarıda rakibi oyuna ortak ettik. Düşündüğümüz şeyleri yapamadık. Daha önce attıkları gollerin benzerlerini attılar. Pozisyon verdik, pozisyon bulduk. Kazanacağımız maçı koruyamadık. 2-0’ı bulduk, 3-1’i bulduk ama oyundan düştük. Sakatlığı olan, eksik oyuncularımız oldu. Erken çıkarılar da oldu. Önceki doğru işlerimiz bu maçta yoktu. Savunmada daha iyi durmalıydık. Daha önce yaptığımız işleri bu maçta yapamadık.”

SANAT

Sanatı Sanatla Protesto Eden Akım: Dadaizm



Merve Abacı

Yıl 1916, Fransa ve Prusya arasındaki Verdun Muharebesi’nde her gün binlerce insan siperler arasında toprağa serilmekte ve I. Dünya Savaşı tüm kanlılığıyla devam etmektedir. Dünya ise, genel olarak kültürel ve teknolojik anlamda büyük bir değişim içindedir. Einstein, fizik alanında genel geçer inançları yıkmakta; Freud, psikoloji ile ilgili ezberleri bozmaktadır. Tanklar ve uçaklar önüne gelen her şeyi yıkıma çevirirken; İsviçre’nin Zürih kentindeki kafe ve kabarelerde, sürgün edilmiş veya bu yıkıma dahil olan ülkelerinden kaçmış sanatçılar dönemi yansıtan eserler vermeye devam etmektedir.

Savaş ve dönüşüm ortamı, daha 1914’te kendini belli etmeye başlamış bir harekete ivme kazandırır. Avrupa’nın dört bir yanından Zürih’e kaçan, siyasi nitelik taşımayan ama devrimci sanatçılar ve entelektüeller, şehrin kabarelerinde bir araya gelip fikir alışverişi yapmakta ve adeta bir uçurumdan tepetaklak şekilde düşen topluma tepkilerini göstermektedir. Bu şartlar altında, sürgüne yollanmış Lenin’in evine yakın olan, yazar Hugo Ball’ın açmış olduğu kafe Voltaire Cabaret’te bir grup genç sanatçı tarafından Dada Manifestosu ilk kez okunur: “Bir manifesto yazıyorum ve hiçbir şey istemiyorum, ama gene de bir şeyler söylemekten geri kalmıyorum, üstelik ilke olarak manifestolara karşıyım, ilkelere karşı olduğum gibi. Karşıt eylemlerin bir arada, tek bir solukta gerçekleştirilebileceğini göstermek için kaleme almaktayım bu manifestoyu. Eyleme karşıyım ben, sürekli karşı çıkma için olduğu kadar, olumlama için de; ne karşı çıkarım ne de onaylarım, açıklama da yapmam, sağduyudan nefret ederim çünkü.”

Manifesto; ilk olarak dada kelimesinin anlamı, yani anlamsızlığından bahseder. Konuşmayı öğrenen çocukların söylediği cinsten, mantıksız bir kelimedir dada. O dilden

veya bu sözlükten araştırarak bir anlam affetmeye çalışabilirsiniz belki ama yalnızca kelimeye mana yüklemek için boş bir çabalama içinde olursunuz. Dada akımının sözcüsü olan şair Tristan Tzara’ya göre Dadaizm, edebi ya da sanatsal bir akım olmaktan ziyade bir zihin halidir. Ölüm acıları çeken toplumun yerleşik değerleri ve kültürüyle alay etmektedir. “Bir protesto-dur; yıkıcı bir eylemdir. Mantiğin yerle bir edilmesidir. İşte Dada budur. Belleğin, arkeolojinin geleneğin yıkımıdır. Dada, özgürlüktür.”

Dada; anarşist, absürdist ve yıkıcı bir başkaldırıydı. İçinde bulunan yüzyılda varolan kültüre ve savaşın absürtlüğüne karşı oluşan bir zıt kutuptu. Tüm yerleşik değerler ile alay ediyor, üstelik sadece toplumsal normlara karşı çıkmakla kalmıyor, sanatta gelir geçer kuralları ve gelenekleri de reddediyordu. Onlara göre söz konusu sanatsa, akademi yozlaşmış bir kurumdur. Basmakalıp kurallarla sanat var eden bir üretim çarkıydı. Sanat ve edebiyatın geleneksel zevk kavramları, açgözlülük ve maddeciliğe dayalıydı. Şöyle diyordu Tristan Tzara manifestoyu okurken: “Hiçbir kuramdan yana değiliz. Kübist ve fütürist akademilerden gına geldi artık. Bu akademiler, biçimsel düşünce laboratuvarlarından başka bir şey değiller bize göre. Para kazanmak ve burjuva zevklerini okşamak için mi yapılır sanat? Para şikârtılarının sesi duyuluyor kafiyelerde, şiş göbeklerin kavisi boyunca kayıyor ton değişimleri.”

Akademiye bir tepki olarak, dadacılar sanatı itibarsızlaştırma çabasına girdi. Bunun en bilindik örneklerinden biri Marcel Duchamp’ın “Çeşme” eseri oldu. Açtığı “hazır yapım eserler” sergisinde, gündelik nesneleri hiçbir değişiklik yapmadan sergileyerek bu nesnelerin sadece sanatçı tarafından seçilmesinden dolayı bir sanat eseri olduğunu iddia etti. Böylelikle sanatı sadece bir seçime indirgeyerek beraberinde gelen zevk beceri ve zanaatkarlık gibi değerleri de itibarsızlaştırmıştı. Duchamp’ın “Çeşme” eserini ki-

milerine göre sadece bir tesisat parçası, kimilerine göreseye saygısızlık ve ahlaksızlıktı. “Kendinde güzel olmak gibi bir amaç taşımamalıdır sanat yapıtı, zira ölüdür o ;ne neşeli ne üzgün, ne açık ne kapalı, ermiş aylaların pastalarını ya da atmosferler arasında arkaya eğilmiş bir koşunun terlerini silmeye yardım ederek, kişileri sevindirmek ya da onlara kötü davranmak. Bağlı olduğu yasa gereği, nesnel olarak, herkes için güzel değildir hiçbir zaman bir sanat yapıtı. O halde, eleştiri gereksizdir, onun varlığından öznel olarak söz edilebilir, ancak herkes için en küçük bir genel nitelik göstermez.”

Dadaizmin sanat camiasına yaptığı eleştiriye baktığımızda, Nietzsche’nin sanat hakkındaki fikirlerinde yer yer paralellikler görülür. Zira Nietzsche, sanatın bir zümreye ait olamayacağını veya birilerinin beğenisine sunulmak için yapılması gerektiğini dadaistlerden çok daha önce ortaya atmıştır. Burjuvazinin beğenisine sunulmak için yapılan estetiğe öfkeliydi Nietzsche. Böylelikle dadaistlere de ilham kaynağı olduğu söylenebilir. “Zihnin yaman savaşçıları olarak bizim yüzyıllardır ona verdiğimiz önemi taşımaz sanat. Kimsenin canını yakmaz o, sanatla ilgilenmeyi bilenler göze girecekler, ülkeyi sesleriyle doldurmak gibi güzel bir fırsat ele geçirecekler. Sanat mahrem bir şeydir, sanatçı kendisi için sanat yapar; anlaşılır yapıt üretmek gazetecinin işidir ve şu anda bu canavarı yağlı boyaya karıştırmak hoşuma gidiyor”

Böylelikle bir yaklaşımla dadacılar, 20. yüzyılda bir takım kavramsal zorluklar çıkararak ve varsayımları sorgulamaya çağırarak sanat anlayışını büyük oranda değiştirdi. Görünüşte kısa süren ve 1924 yılında son bulan dadaizmin etkileri hala çağdaş sanatta kendine yer bulmaktadır. Dada, sanatın değerini dahi inkar etmiş; sanat dışılık kültürünü yaratmıştır. En sonunda kendi kendini dahi reddederek varlığına son vermiştir. Çünkü “Gerçek Dadacı, Dada’ya karşıdır.”

Turist Ömer 96 Yaşında

Bengü Hayat Şimşek

Sanat eğer var olanı yorumlayarak aktarmaksa, bunu en iyi yapan isimlerden biri olan Sadri Alışık’ın 96. yıl dönümünü anmadan geçemeliyiz. Turist Ömer, Ofsayt Osman, Avare gibi karakterlerle akıllarda yer edinen başarılı oyuncu, şair ve komedyen; oynadığı, daha doğrusu hayat verdiği otantik karakterlerle kalplerimizde ayrı bir konuma sahip. Geçtiğimiz günlerde Google’ın bir doodle ile andığı Sadri Alışık’a ve hayatına daha yakından göz atacağız.

5 Nisan 1925 tarihinde İstanbul’da dünyaya gelen Mehmet Sadrettin Alışık, ailesi tarafından kullanılan takma isim yani “Sadri” ile tanındı. Bir sünnet düğünü sırasında izlediği oyun vesilesiyle tiyatro ile tanıştı. Çok küçük yaşta gelecekte ne yapmak istediğine karar verdi ve yolunda emin adımlarla ilerledi. Oyuncu olmak istiyordu. Oyunculuk hayatına ilkökul yıllarında okul gösterilerinde ve piyeslerde rol alarak başladı. Daha sonra 1939 yılında Eminönü Halkevi’nde ilk defa sahneye çıktı. İstanbul Erkek Lisesi mezunu olan oyuncu, lise yıllarında Cağaloğlu Halkevi’nde tiyatro eğitimine başladı. Hiçbir zaman konservatuarda oyunculuk eğitimi alma şansını yakalayamayan Alışık, profesyonel oyunculuga 1943 yılında Raşit Rıza Tiyatrosu’nda başladı.

Kariyeri boyunca 200’den fazla eserde yer alan sanatçı, her dönemde halkın ihtiyaçlarına cevap vermek ve kendini tekrar etmekten kaçınmak için kendini sürekli geliştirmiş; Türk sinemasına daha farklı ne katabileceğini aramıştır. Renkli ve esnek kişiliği sayesinde hem çok farklı karakterlere can veren hem de bunu layığıyla yapan oyuncu, kısa sürede çokça sevgi ve üne kavuşmuştur. Kendisinin en göze çarpan özelliklerinden biri de yerelliğe verdiği önemdir. Oynadığı karakterler ile dönemin ruhsal, sosyal ve ekonomik yapısını gözler önüne sermiş ve halkı oynadığı karakterlerin halktan biri olduğuna ikna etmiştir. Yeteneği, mütevaziliği ve toplumun örf ve adetlerini sinemaya yansıtması sonucu halkın sevgisini kazanmış ve dönemin en çok aranan oyuncularından biri haline gelmiştir.

Kendisini üne kavuşturan Turist Ömer karakterini yaratırken asker arkadaşı Ahmet Güzelce’nin verdiği eğri selamdan esinlenmiş. Bu karakterin doğuşunu ise kendisi şöyle anlatıyor: “Rahmetli Ayhan’la (Işık) oynadığımız filmde ben onun yardımcısı, ezik, yenik bir arkadaşı gibiydim. Bu tipi ne şekilde canlandıracağımızı düşününce bir şapka ya gerek duyduğumu düşündüm. Muhtelif şapkalar getirdiler. Hiçbiri olmadı. Benim istediğim daha dökük bir şeydi. Allah’tan yan tarafta bir inşaat vardı. Orada işçilerin başından 2,5 liraya bir şapka alıp getirdiler. Şapkayı giydim ama yine de tip tamam değildi. Bir şey eksikti. Sonra düşündüm şapkayı indirdim biraz. Omuzları düşürdüm. “Anladın mı abicim.” falan dedim. “Aaa, oldu.” dediler. Fakat yine bende bir eksiklik vardı ve daha sonra ayakkabıların topuğuna basma ihtiyacı hissettim. Sürünerek daha dökük, saçık olsun diye. Film sonra çok büyük iş yaptı.” Turist Ömer işsiz, içkiye düşkün, çalışmayan, geleceğini düşünmeyen fakat esprili ve iyi kalpli, sempatik, biraz beceriksiz bir karakterdir ve Sadri Alışık denildiğinde akla gelen isimlerden ilkidir.

Hayatı boyunca birçok eserde yer alan Sadri Alışık, 69 senelik hayatına çok sayıda başarı sığdırmıştır. 26 yıl önce aramızdan ayrılrsa da yaptığı işlerle hayatımıza dokunmuş ve kalplerimizde yer edinmiştir.



Şiir Köşesi

Sustuğumda Söylediklerim

Neden "cool" olamayacağımı biliyorum.
Çünkü benim bir kalbim var.
Belki de herkesinkinden büyük...
Şimdi öümde iki şeyden var:
İcimi acıtmak pahasına onlar gibi olmak mı?
Yoksa onlar gibi olamamak pahasına içimden geçeni yapıp kalbimden geçeni söylemek mi?

Bir Kız

SANAT

PANDEMİDE DE MÜZE GEZİLİR: SANAL MÜZELER

Zeynep Nur Karaş

Koronavirüs döneminde sanatseverleri en çok üzen şeylerden birisi eminim, müzeleri gezememek olmuştur. Her ne kadar gerçekten müze gezme, sanat eserlerini tek tek canlı bir şekilde görme şansımız olmasa da internet üzerinden sanal müzeleri gezerek bu özlemimizi bir nebze olsun dindirebiliriz diye düşünüyorum. Bu sebeple bu yazımda sizin için dünyaca ünlü ve ülkemizde bulunan, internet üzerinden gezebileceğiniz birkaç müzeyi tanıtmak istedim.

Louvre Müzesi, Paris

Fransa'nın başkenti Paris'te bulunan Louvre Müzesi, dünyanın en meşhur tablosu olan Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa adlı eserine ev sahipliği yapmasıyla biliniyor. On futbol sahası büyüklüğünde yer kaplayan, hepsi ziyaretçilere gösterilmemek ile birlikte 350.000'den fazla esere ev sahipliği yapan müze, dünyanın en büyük müzesi olma unvanını elinde tutuyor.

Günümüzde müze olarak kullanılan bina 1190 yılında Kral Philippe Auguste tarafından bir kale olarak inşa edilmiş aslında. 15. yüzyılda saraya çevrilen binaya İtalya'dan getirilen 12 tablo ile Kraliyet Sanat Koleksiyonu'nun temelleri atılmış ve ardından geçen sürede koleksiyona sürekli eklemeler yapılmıştır. 1692 yılında Kral XIV. Charles iki sanat akademisi kurmuş ve 1739 yılında Louvre 537 eserle bir müze olarak halka açılmıştır.

Louvre Müzesinde eserler; Batı Avrupa, Doğu Avrupa, Mısır ve diğer İslam eserleri, resim, heykel ve dekoratif eserler olmak üzere farklı galerilerde sergilenmektedir. Bunun yanında müzede; müzenin tarihi ile ilgili bilgi alabileceğiniz Pavillon De L'Horloge, kraliyet bahçeleri ve ana binanın önünde yer alan cam piramit gibi farklı bölümler bulunmaktadır. Gezmek için normal şartlarda günlerinizi vermeniz gerekecek, yaklaşık 35.000 eserin sergilendiği bu müzeyi karantina günlerinde evinizin konforunda gezmek de mümkün.

yonu ve sayısız tarihi eseriyle dikkat çeken bir müzedir. Günümüzde yaklaşık 7 milyon nesneyi himayesinde bulunduran British Müzesinin halka açılış tarihi 15 Ocak 1759 olarak kayıtlarda yer almaktadır. Dünya çapında üne sahip müzenin yaratılmasında en etkili olay; aristokrat natüralist, koleksiyoncu ve doktor gibi unvanlara sahip Sir Hans Sloane'un (1660- 1753) ölümü olmuştur. Soylular tabakasına mensup

Vatikan Müzeleri, Vatikan

İtalya'nın Roma şehrinde bulunan ve Hristiyanlığın yönetim merkezi olan Vatikanı hepimiz duymuşuzdur elbet. Oldukça küçük olan ülke ise eşsiz müzeleri ile meşhur. İçerisinde çok sayıda paha biçilemez esere ev sahipliği yapan müzeleri gezmek ise bir hayli zaman alıyor.



olan Sir Hans Sloane'un sahip olduğu yaklaşık olarak 69,352 parçalık bir sanat koleksiyonu devlete miras olarak kalmıştır. Bu rakamın fazla olması devlet adamlarını bir müze oluşturmaları için teşvik etmiştir. Sonralarda ise Edward ve Robert Haley, Sir Robert Bruce Cotton gibi isimlerin katkılarıyla koleksiyon genişlemiştir. II. George'nin kütüphanesini 1757 yılında hediye etmesinin ardından iki sene sonra Bloomsbury'deki Montagu House'da tasarımı Sir Robert Smirke'nin yaptığı müze halka açılmıştır.

Birçok çeşitli eserin düzenli bir şekilde sergilenmesi için müzede farklı bölümler inşa edilmiştir. Müze; Eski çağ yapıtları bölümü, sikkeler

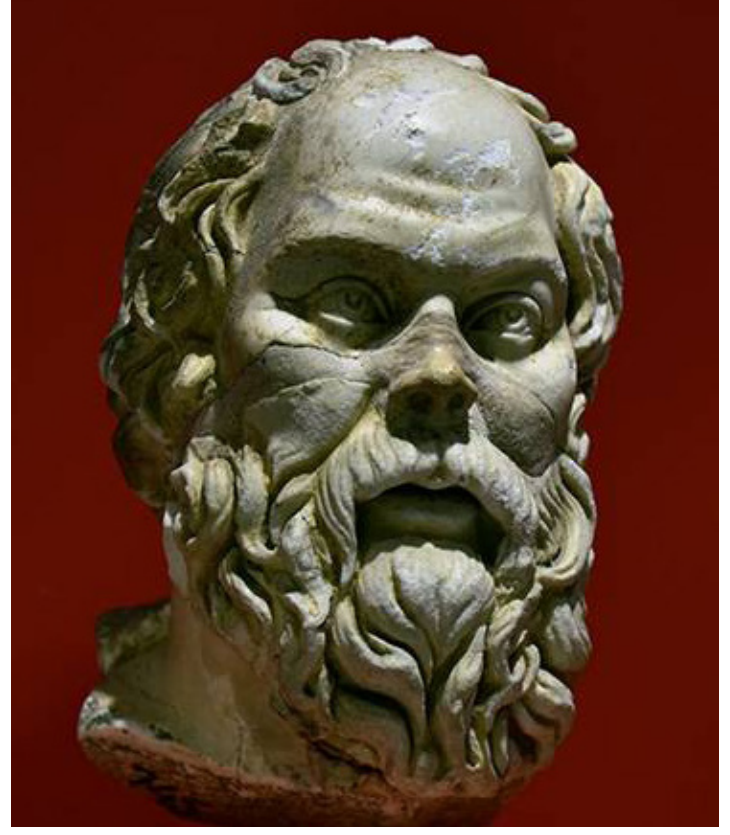
Aslında Vatikan Müzeleri Papalar'ın sanat düşkünlüklerinden doğan bir müzeler kompleksi. Koleksiyonun temeli Papa II. Julius'un sanat eserlerini toplamaya Apollo Belvedere heykeli ile başlamasıyla atılmış ve ardından gelen 5. yüzyılda da dünyanın farklı yerlerinden sanat eserleri ile antik kalıntılar toplanmıştır. Papa VIII. Innocentus'un konutu Belvedere Sarayı'nın, takip eden yıllardaki Papa IV. Sixtus, II Julius'un saraylarıyla avlular, galeriler ve koridorlarla birleştirilmesiyle elde edilen komplekste bu süreçte toplanan, bir kısmı da Michelangelo, Botticelli gibi sanatçılara sipariş üzerine yaptırılan eserler sergilenmeye başlanmıştır.

Vatikan Müzesi; Sistine Şapeli, Pinacoteca, Pio-Clementino Müzesi, Etrüsk Müzesi, Goblenler Galerisi, Haritalar Galerisi, Raphael Odaları, Çağdaş Dini Sanatlar Müzesi ve Mısır Müzesi olmak üzere on bölümden oluşuyor. Normalde gezmek çok uzun sürecek bu nefes kesici yeri evinizin rahat ortamında da inceleyebilirsiniz.

Modern Sanatlar Müzesi (MoMa), New York

New York'ta bulunan Modern Sanatlar Müzesi dünyaca ünlü çok sayıda resim, heykel, film, fotoğrafçılık ve performans sanatları gösterilerine ev sahipliği yapması ile modern sanatın gelişmesi ve toplanmasında dünyadaki en

iyiler arasında yer almaktadır. New York'ta bulunan müze 1929 yılında Rockefeller ailesinin kadın üyelerinin önderliğinde (Abby Aldrich Rockefeller, Lillie P. Bliss ve Mary Quinn Sullivan) kurulmuştur. Avrupa'ya ait modern sanat eserlerinin bir araya getirilmesi amacıyla kurulan MoMa, modern sanatlar alanında özelleşmiş bir sergi içerir. Kuruluşunun başlarında oldukça küçük olan müze talebin artması ile birkaç kez adres değiştirerek dünyaca ünlü eserlere yer vermeye başlamıştır. Şu anda çok geniş bir alana sahip olan müzeyi yılda yaklaşık 2.5 milyon kişi ziyaret etmekte. 150 bin ayrı parçayı, 22 bin film ile 4 milyon film karesinden oluşan arşivi barındıran müzeyi karantina günlerinde evden gezmek mümkün.



Efes Müzesi, İzmir

İzmir'in tarihi yapılarıyla meşhur bölgesi Efes'te bulunan Türkiye'nin en önemli müzelerinden biri olan Efes Müzesi; Efes Antik Kenti ve yakın çevresinde bulunan Miken, Arkaik, Klasik, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerine ait önemli eserlere ev sahipliği yapıyor. Eserlerin tarihinin M.Ö. 4 binli yıllardan başladığı ve Osmanlı devirlerine kadar uzandığı Efes Arkeoloji Müzesinin kuruluşuna 1929 yılında Selçuk'ta bir depo oluşturulmasıyla başladı. Kazılarda bulunan eserle-

luntuları, Yeni Buluntular ve Küçük Buluntular, Büyük Avlu, Mezar Buluntuları, Artemis Ephesia, İmparator Kültü Salonu ve Küçük Avlu olmak üzere 8 bölümden oluşmaktadır. Devam eden arkeolojik kazılarla sürekli koleksiyonu genişleyen müzeyi internetten gezmek mümkün.

Cumhuriyet Müzesi, Ankara

2. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası olan, günümüzde ise Türkiye'nin en önemli müzelerinden birine ev sahipliği yapan Cumhuriyet Müzesi sanal olarak ziyaret edebileceğiniz bir diğer müze. Ankara'da bulunan müze; 1923 yılında Mimar Vedat Tek tarafından Cumhuriyet Halk Fırkası toplantı yeri olarak tasarlanmış, bodrum üzerine iki kat olarak kesme taşın inşa edilmiştir. Ancak o dönem I.TBMM binası ye-

terli gelmeyince meclis binası olarak düzenlenmiş ve 18 Ekim 1924 tarihinde hizmete açılmıştır. Bina; Türk siyasi tarihinde önemli yeri olan II. TBMM, 1924-1960 yıllarında Atatürk ilke ve devrimlerinin gerçekleştirilmesi, önemli yasaların çıkarılması, uluslararası anlaşmaların imzalanması ve çok partili sisteme geçiş

gibi Türkiye siyasi tarihinin önemli olaylara tanıklık etmiştir. Daha sonralarında binanın bir kısmının müze olarak kullanılmasına karar verilmiş yapılan onarım ve restorasyondan sonra 1981 yılında halka açılmıştır.

Cumhuriyetin ilk üç cumhurbaşkanına ait kişisel eşyalara, fotoğraflara, dönemsel olaylara, şahıslarına ait sözlerle yer verilen müzede; 1. TBMM Odası, Atatürk İlke Ve Devrimleri Odası, Atatürk Devrimleri Odası, Gazi Mustafa Kemal Atatürk Odası, İsmet İnönü Odası, Celal Bayar Odası ve Genel Kurul Toplantı



British Müzesi, London

"British Museum" Londra'da bulunan, İngiltere'nin göz bebeklerinden bir tanesi olan, devasa koleksi-

ve madalyalar bölümü, baskılar ve çizimler bölümü ve insanlık müzesi adı altında sergilenen etnografi bölümü olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır.



rin buraya getirilmesiyle koleksiyonu genişleyen müzede eserler ilk defa 1964 yılında sergiye sunuldu. Yaklaşık 64.000 eserin bulunduğu müze Yamaç Evler ve Çeşme Bu-

Salonu olmak üzere sekiz bölümden oluşmaktadır. Herkesin gezmesi gereken bu müzeye internet aracılığıyla ulaşabilirsiniz.



YAŞAM

ELMALI TURTA

Nida Nur Efe

Kendimizi biraz daha iyi hissetmek istediğimiz zamanlarda çoğumuzun tercihi lezzetli tatlılar yemek oluyor. Bu ayki tarif köşemizde, pandemi dolayısıyla gelen yasakların ardından evde olduğumuz bu günlerde kolaylıkla yapıp yiyebileceğiniz ve mutluluk seviyenizi yükseltecek lezzetli bir elmalı turta yapıyoruz.

- Hamuru için:
- 250 gr tereyağı veya margarin
 - 1 yumurta
 - 1 çay bardağı sıvı yağ
 - 1 su bardağı toz şeker/pudra şekeri
 - 1 paket vanilya
 - 1 paket kabartma tozu
 - Aldığı kadar un (yaklaşık 500 gram)
 - 1 çimdik tuz

- Elmalı harç için:
- 4 adet elma*
 - 1 tatlı kaşığı tarçın
 - 2-3 yemek kaşığı toz şeker
 - Yarım çay bardağı ceviz

Hamuru hazırlarken soğuması için önceden elmalı harcı hazırlayarak başlıyoruz.

1. Rendelediğimiz elmaları tava ya ahyoruz ve üzerine şeker ekleyerek bir müddet karıştırarak pişiriyoruz.
2. Önce suyunu salıp sonrasında suyunu çeken elmaların üzerine tarçın ve cevizi koyup karıştırıyoruz.**
3. Hazırladığımız harcı kenara alıp soğumaya bırakıyoruz.
4. Hamuru için oda sıcaklığında ki tereyağına yumurta, vanilya,

tuz, sıvı yağ ve şekeri ekleyip homojen bir şekilde yoğuruyoruz. Daha sonrasında aldığı kadar un ve kabartma tozunu ekleyip bir müddet daha yoğuruyoruz ve hamurumuz hazır oluyor.

5. Turtayı pişireceğimiz kabı yağlıyoruz ve hamurun yarısını kalınlığı her yerde eşit olacak şekilde kalıbın tabanına ve dilerse niz yanlarına yayıyoruz.

6. Pişirdiğimiz ve soğuttuğumuz elmaları üzerine yayıyoruz.

7. Son olarak geriye kalan hamuru dilediğiniz şekli vererek üzerine yerleştirebilirsiniz. Şeritler halinde dizmek veya birkaç dakika buzluğa attıktan sonra üzerine rendelemek gayet güzel bir sonuç verecektir.

8. 170 derecede üzeri kızarana kadar 25-30 dakika pişiriyoruz.

9. Pişen turtayı üzerine pudra şekeri serperek servis edebilirsiniz.

Afiyet olsun!

*Elmaların sayısı büyüklüğüne göre değişecektir. Elma sayısı ve şeker miktarı elinizde olan malzemelerin niteliğine bağlı olduğu için dilediğiniz değişiklikleri yapmaktan çekinmeyin.

** Pişen elmaların suyunu çekmesi önemli püf noktalarından birisi. Sonrasında hamuru deform etmemesi için bu adımı dikkatle tamamlayın ve elmaların suyunu iyice çektiğinden emin olun.

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM 101

Şara Okçuoğlu

Günümüzün önemli kavramlarından olan sürdürülebilirlik, kavramların ötesine de geçerek artık bir yaşam tarzı halini almaya başlıyor. Peki artık günlük hayatta çok sık duyduğumuz bu sürdürülebilirlik nedir? Sürdürülebilirlik kavramı; ekolojik, ekonomik ve toplumsal boyutları kapsayan bütünsel bir yaklaşımdır. Amacı gelecek nesillere her yönden yaşanabilir bir dünya bırakmaktır. Sürdürülebilirlik, hayatımıza ilk olarak Birleşmiş Milletler bünyesindeki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun 1983 yılında yayınlanan “Ortak Geleceğimiz” adlı raporla girdi. Sürdürülebilir gelişme hedefleri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun uluslararası kalkınma hedefleridir. Bu hedefler;

Yiyecek: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak ve sürdürülebilir tarımı desteklemektir.

Sağlık: Sağlık alanında erişimi artırmak ve zindelik sağlamaktır.

Yoksulluk: Her türlü yoksulluğu ortadan kaldırmaya çalışmak.

Kadınlar: Kadının statüsünü güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak.

Eğitim: Kapsayıcı bir eğitim hizmeti sunmak, ömür boyu eğitimi yaygınlaştırmak.

Enerji: Herkesin güvenilir, satın alınabilir ve sürdürülebilir enerjiye erişimini sağlama.

Ekonomi: Herkes için kapsayıcı, sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi ve üretken istihdamı sağlamak.

Ekosistem: Karasal ekosistemleri korumayı amaçlar. Ekosistemleri yenilemek ve sürdürülebilir kullanımı teşvik etmek. Çölleşmeyle mücadele etmek ve biyolojik çeşitlilik kaybını sona erdirmek.

Sürdürülebilirlik: Uygulamaları gerçekleştirmek için kuvvetlendirme yapılmasını sağlamak. Sürdürülebilir gelişme için küresel işbirliği sağlamak.

Bu yazıda daha sürdürülebilir bir yaşam sürmek için neler yapabileceğimizden bahsedeceğim. Artık herkes plastik kullanımının ve kaynakların boşa kullanımının doğaya ne kadar zarar verdiği konusunda hemfikir. Daha çevreci bir hayat sürdürmek mümkün.

1 - Gıda İsrafını En Aza İndirmeye Çalışın

Dünya genelinde üretilen tüm gıdaların 1/3’ünün çöpe gittiğini biliyor muydunuz? Birleşmiş Milletler (BM) Çevre Programı tarafından hazırlanan 2021 BM Gıda İsrafı Endeksi Raporu’na göre: Türkiye’de her yıl 11,3 milyon tondan fazla gıda israf ediliyor. Türkiye’de her yıl kişi başına evlerde 93 kilogram (kg), restoranlarda 28 kg ve satış noktalarında 16 kg yiyecek çöpe atılıyor.

2 - Plastik Kullanımını En Aza İndirin

Plastik, doğada çok uzun süre çözünmez. Çoğu plastik atıklar deniz, güneş ve rüzgarın etkisiyle parçalanarak 5mm’den küçük parçalara yani mikroplastiklere dönüşüyor. Bugün dünya üzerinde okyanusların %40’ını kaplayacak plastik, bir atık olarak yayıldı ve deniz canlıları da dahil olmak üzere tüm canlıların hayatını olumsuz etkiliyor. Yaşamımızda çok küçük değişiklikler yaparak bile büyük bir farkındalık yaratabiliriz. Plastik su şişesi yerine demir/cam matara kullanmak, alışverişte bez çanta kullanmak gibi.

3 - Giyim Alışverişlerinizi Dikkatli Yapın

Moda sektörü, petrolden sonra dünyada ikinci en büyük kirlletici endüstridir. Yurt dışında “fast fashion” olarak da anılan hızlı moda, dünyaya çok büyük zarar vermektedir. Peki nedir bu hızlı moda? Hızlı moda için, firmaların trend olan birçok ürünü uygun fiyatla hızlı ve pek

etik olmayan yollarla satışa sunması diyebiliriz. Eskiden bahar/yaz ve sonbahar/kış olarak sunulurdu. Günümüzde hızlı moda markaları, yılda yaklaşık 52 “mikro mevsim” koleksiyon üretiyor. Bu, her hafta en az bir yeni “koleksiyon” anlamına geliyor.

Bunları Biliyor Muydunuz?

- Sadece bir pamuk tişört yapımında yaklaşık 2700 litre su kullanıldığını ve bunun bir insanın 900 günlük su tüketimine eşit olduğunu,
- Bangladeş’te yaşları 5 ila 14 arasında değişen çocukların yüzde 15’inin tekstil fabrikalarında çok kötü koşullarda çalıştığını,
- 2013 yılında Bangladeş’te yaşanan Rana Plaza faciasında, bina içinde çatlaklar olduğu defalarca bildirilmesine rağmen üretim durmasın diye yönetim tarafından tedbir alınmaması sebebiyle; 1134 kişinin göçük altında kalarak hayatını kaybettiğini, 2000 kişinin ciddi şekilde yaralandığını,
- Artan talebe en karlı şekilde yanıt verebilmek için bir çok markanın; Kamboçya, Pakistan ve Bangladeş gibi gelişmekte olan üçüncü dünya ülkelerinde üretim yaptırdığını ve bu ülkelerde ortalama bir konfeksiyon işçisinin 16 saat çalışarak günde yaklaşık 3\$ kazandığını.

Biz Ne Yapabiliriz?

- Kıyafetlerin nerede ve nasıl üretildikleri sorgulayabiliriz.
- Kullanmadığımız kıyafetlerimizi satabilir, bağışlayabilir veya geri dönüştürebiliriz.
- Kıyafetlerimizi tamir edebiliriz.
- İhtiyaç doğrultusunda alışveriş yapabiliriz.
- Polyesterden yapılmış değil keten, pamuk gibi doğal içerikten yapılmış kıyafetlere yönelebiliriz.



KAYNAKÇA

BİLİM & TEKNOLOJİ
Fransız ordusunda robotlar:
• https://interestingengineering.com/french-army-trains-spot-the-robot-dog-for-field-combat?utm_source=rss&utm_medium=article&utm_content=08042021

Ingeunity:
• [https://tr.wikipedia.org/wiki/Perseverance_\(ke%C5%9Fif_arac%C4%B1\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Perseverance_(ke%C5%9Fif_arac%C4%B1))
• <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ingeunity>
• <https://barisozcan.com/mars-helikopteri-14-nisanda-baska-bir-gezegende-ucan-ilk-makine-olacak/>

Nikola Tesla:
• <https://www.history.com/topics/inventions/nikola-tesla#:~:text=the%20United%20States,-Nikola%20Tesla%20and%20Thomas%20Edison,design%20for%20his%20DC%20dynamo>
• <https://www.indiatoday.in/education-today/gk-current-affairs/story/tesla-edison-history-1023468-2017-07-10>

X Işınlarıyla Kronik Ağrı ve Depresyona Tedavi:
• <https://tr.sputniknews.com/bilim/202103261044123952-abdli-arastirmacilar-X-isinlari-kullanilarak-kronik-agri-ve-depresyon-tedavi-edilebilecek>
• <https://resmihaber.net/2021/03/26/x-isinlari-kronik-agrilar-ve-depresyonu-tedavi-edilebilecek/>
• <https://neu.edu.tr/wp-content/uploads/2015/11/BMT-211-ders-notu>

X-Isinlari.pdf
• <https://www.turkrad.org.tr/assets/bilimsel-calisma/Doz-BrosuR-MART-HASTALAR.pdf>
Neuralink Sayesinde Beyin Sinyalleriyle Oyun Oynayabilen Maymun:
• <https://www.webteknoloji.com/neuralink-implant-maymun-beyin-sinyalleriyle-oyun-oyunadi-h108520.html>
• <https://observer.com/2021/04/elon-musk-neuralink-monkey-video-game-tech-neurotech-human-application/>

Doğanın 5.Temel Kuvveti Mi Keşfedildi:
• <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56673648>
• <https://popsci.com.tr/muon-g-2-deneyi-yeni-fizik-kanunlari-ni-destekliyor/>

SANAT
Turist Ömer 96 Yaşında:
• <https://www.sakm.net/index/sadri-alisik/>
• https://www.wikiwand.com/tr/Sadri_Al%C4%B1%C5%9F%-C4%B1k
• <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/138403>
• https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/yesilcamin-turist-omeri-sadri-alisik-95-yasinda,QMJjZnP-mk6pKfQ_fNdJUg/Q-vIYhnYgkuZsdZ_Mf32ag

Sanatı Sanatla Protesto Eden Akım Dadaizm:
• Hugh Honour ve John Fleming, Dünya Sanat Tarihi, Çev. Hakan Abacı, Alfa Yayınları

• Curtis Carter, Dadaism, 1998. Published version. “Dadaism,” in Encyclopedia of Aesthetics. Eds. Michael Kelly. New York: Oxford University Press, 1998: 487-490.
• Tristan Tzara, Dada Manifestosu, 23 Temmuz 1918, Çev. Kaya Özsegin
• <https://www.tarihisanat.com/dadaizm-dada-hareketi/>
• <https://10layn.com/friedrich-nietzsche-ve-sanat/>

SPOR
Sümeyye Kentli:
• <https://www.fanatik.com.tr>

Beste Kaynakçı ve Okyanus Artkan:
• <https://ajansspor.com>

TARİH
Türk Kültüründe ve Osmanlı’da Dini Müsamaha:
• <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1776>
• Rousseau, J.J., Emile ya da Eğitim Üzerine
• Turan, Şerafettin. Türk Kültür Tarihi. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2014, sayfa 165.
• Sezgin, O. - Biçer, R., “Foundations of Tolerance in Turkish Culture”
• A Qui la Faute? Aux Partis révolutionnaires arméniens, İstanbul, 1917, s. 70.
• Avram Galanti, Türkler ve Yahudiler, İstanbul: Tan Matbaası, 1947, sayfa 35.
• (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Belge Tarihi: 06-04-1232, Yer Bilgisi: 32-1592, Kurum: C..BLD. (Cevdet Belediye)

• (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Belge Tarihi: 05-02-1265, Yer Bilgisi: 1-1, Kurum: MİL.E.. (Milli Evrak)
• (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Belge Tarihi: 21-08-1324, Yer Bilgisi: 241-80, Kurum: Y..PRK.ASK. (Yıldız Askeri Maruzat)
• (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Belge Tarihi: 27-09-1269, Yer Bilgisi: 99-4860, Kurum: İ..HR.. (İrade Hariciye)

Türkiye’deki Soydaşlarımız: Kazak Türkleri:
• <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazaklar>
• <https://www.turkcebilgi.com/kazakt%C3%BCrk%C3%A7esi>
• <https://www.abdulvahapkar.com/tuerkyedek-kazaklar-hakkında-ara-tirmalar/>
• <http://www.ulukisla.gov.tr/altay>
• https://tr.wikipedia.org/wiki/Kazakistan_m%C3%BCzi%C4%9Fi

Dünden Bugüne Kırım:
• <https://www.sabah.com.tr/sozluk/dinler-tarihi/kirim-nerede-hangi-kitada-kirim-hakkında-bilgiler>
• <https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1r%C4%B1m>
• <https://www.evrensel.net/haber/80299/kirim-in-tarihine-kissa-bir-bakis>
• https://www.ayy.edu.tr/static/kitaplar/kirim_kisa_tarihi.pdf
• <https://www.diken.com.tr/9-soruda-kirim-rusya-igale-girisir-mi/>

SOSYAL BİLİMLER
Kalabalıklar neden görmez:
• <http://journal.uad.ac.id/index>.

http://Psychology/article/view/9750/pdf_15
• https://en.wikipedia.org/wiki/Bystander_effect

YAŞAM
Sürdürülebilir Yaşam 101:
• <https://www.yesilist.com/sur101-surdurulebilirlik-kavrami-na-kisa-bir-giris/>
• <https://www.yesilist.com/7-adim-da-daha-surdurulebilir-ve-cevre-ci-bir-ev/>
• <https://www.iienstitu.com/blog/surdurulebilirlik-nedir>
• <https://www.yesilist.com/yilda-214-milyar-tlik-gida-cope-atiyoruz/>
• <https://assemblybuildings.com/content/fast-fashion-surdurulebilir-olabilir-mi--30>
• <https://livetobloom.com/surdurulebilir-moda-in-hizli-moda-out/>

GÜNDEM
İnsan Beyni İlk Kez Kablosuz Olarak Bilgisayara Bağlandı:
• <https://www.kibrisgazetesi.com/bilim-teknoloji/insan-beyni-ilk-kez-kablosuz-olarak-bilgisayara-baglandi-h109863.html>
• <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/insan-beyni-ilk-kez-kablosuz-olarak-bilgisayara-baglandi-1825365>
• <https://www.thegreatcoursesdaily.com/wp-content/uploads/2020/04/sleeping-brain-thumb.jpg>
• <https://www.newsmax.com/>